

Poština plačana v gotovini

ŽENSKI

S V E T

LETO XV / 1937 / APRIL

Ljuba Prenner: Mejniki / Augusta Gaberščik: Pesem / Milica S. Ostrovska: Naša perica / Položaj žene v raznih državah (S. E.) / Ljubljansko gledališče, Drama (S. T.) / P. Hočevarjeva: Bežen pogled na rusko ženo / Leposlovna dela jugoslovanških in bolgarskih književnic v letu 1936 / Drobiž / Priloge: Naš dom, modna priloga, krojna pola

„Dražestna mlada dama . . . ali“

Ta „ali“ velja mogoče zoporni barvi zobne prevlake njenih zob. Zakaj se izpostavljati taki kritiki? Kupite še danes tubo zobne paste Chlorodont; ta je sestavljena iz mikroskopsko finega čistilnega jedra, ki čisto že po enkratnem čiščenju odstrani zoporno barvo zobne prevlake. Razen tega ima Chlorodont čudovito osvežujoč okus. Zahtevajte po svoji želji peneci ali ne peneci se Chlorodont, obe kvaliteti sta enako dobri. Domači proizvod.

Chlorodont

[Naše] nagrade :

V zadnjem listu smo objavili izžrebana imena z navedbo darov; dodatno k temu seznamu prinašamo danes še preostala izžrebana imena onih cenj. naročnic, ki jim je pripadla knjiga „Z a v s a k d a n“ v vseh treh skupinah: Hladnik Ant., Dougan Ljuba, Stegu Zora, Arhar Draga, Logar Iva, Zajec Mara, Dougan Mar., Pintar Mar., Korošec Ivanka, Baučar Vika, Erzín Metka, Jurjovec Joža, vse v Ljubljani; Lukežič Mara, Peric Urška, Ivnik Milka, v Mariboru; Žibret Malči, Kranj; Šumak Krist., Porekar Justa, v Ljutomeru; Hrast Karla, Jesenice; Dimović Mil., Vrginmost; Schreiner Lj., Sv. Jurij ob juž. žel.; Velišček Mar., Ocvirk Rozika, Sv. Jurij ob Taboru; Smolnikar Krist., Senica Olga, Šoštanj; Šest Ana, Št. Jernej; Cener Poldi, Beograd; Jerič Mar., Slov. Bistrica; Klun Magd., Kočevje; Čarga Tončka, Trbovlje; Šimnic Pavla, Vrhnika; Lovko Iva, Begunje; Žabkar Malči, Javornik; Faganelli Mara, Celje; Bole Albina, Ponikva; Primožič Metka, Medvode; Zaplotnik Franc, Križe Gor.; Magovac Karolina, Krka; Pogačnik Anica, Rakek; Turk Marija, Novomesto; Kette Tončka, Horjul; Martelanc Zala, Radgona; Grm Lojzka, Sv. Križ; Rutar Pavla, Lesce; Žagar Milena, Ljubečna; Tomšič Hel., Fairbank; Janžek Silva, Bregi; Kocjan Fr., Studenci; Samsa Fani, Celje; Oberdank Viktorija, Cvetko Micika, Slatina; Damos E., Planina; Triglav Zora, Dol. Logatec; Hvala Emil., Aleksandrija; Krašček Rina, Cairo; Semec Fr., Zeje; Drolc Lucija, Colorado; Čop Nuška, Prezid.

Knjiga je v tisku; ko bo izšla, jo bomo takoj razposlali. Vsaka reklamacija je torej odveč.

Darovi za tiskovni sklad

Zdenka Sirc Din 72.—, Jožica Jokić Din 71.—, Marija Hertslet Din 2350.—
Po Din 16.—: Mara Kumer, Berta Mavec, Jožica Vričko, Olga Senekovič, Nela Bratkovič Din 15.—, Zora Červinka Din 12.—, Joseph Zibilich Din 1075, Pavla Linzner Din 11.—. **Po Din 10.—:** Rada Cimperman, Margarita Gregorc; Počivalnik, Doller Din 950, Mihelič Marija Din 9.—, Adolf Radan, Brecejnik Din 8.—, Vidosava Leskov-Nadaljevanje na III. str.

Ženski Svet izhaja vsak mesec v Ljubljani. Letna naročnina za list z gospodinjstvo prilogo „Naš dom“, modno prilogo ter krojno polo z ročnimi deli znaša Din 64.—, polletna Din 32.—, četrtletna Din 16.—. Posamezna številka Din 6.—. Sam list s prilogo „Naš dom“ Din 40.—, same priloge Din 48.—. Za inozemstvo Din 85.—. Rač. poš. hran. v Ljubljani 14004. Uredništvo in uprava v Tavčarjevi ul. 12/II. Izdaja Konzorcij Ženski Svet v Ljubljani. Za konzorcij in uredništvo odgovorna Milka Martelančeva. Tiska tiskarna Veit in drug, družba z o. z., Vir, p. Domžale (Predstavnik P. Veit, Vir).

Mejniki

Ljuba Prenner

(Dalje)

Mejniki se zasvetijo — ali so trdni?

Spet je ostal po pogrebu zadnji na pokopališču brat Hugo Lournier, da nadzoruje delo grobarjev. To je bil Feliks — tretji brat. Pa prav na cesarjev rojstni dan in taka nesreča! Kaj je bilo njemu treba pripravljati nevarno eksplozivno snov za umetni ogenj? Naj bi bil kdo drugi ali pa — kaj je bilo tega sploh treba za to zanikarno Podgorico? V takih mukah umreti! Treščilo je s tako silo, da so mu prsti odleteli na strop laboratorija, drobcji očal so se mu zapicili v oči in ostru žica, s katero je bila povezana stara skleda, se mu je zarila v trebuh.

Vračal se je v mesto, danes v cilindru in svečani pogrebni obleki. Brat Feliks je bil sicer lahkoživec, a poštenjak. A taka smrt — taka strašna smrt!

Čim starejši je postajal ta gospod Hugo Lournier, tem bolj je spominjal njegov neobičajno podolgovati obraz na glavo delovnega konja s topimi oblikami lica in brade ter z velikimi, ravnodušnimi očmi brez izrazitih obrvi in trepalnic.

Vračal se je po glavni cesti, po kateri so peljali vozniki težko naložene vozove. Kaj pa vozijo? Pohištvo in opravo za tistega Bradača, ki je kupil Erkmanovo. No — to ima Podgorica spet svoj lepi škandal! Stari Erkman, sit dela in z denarjem dobro založen, si postavi nov dom zunaj mesta, hišo v mestu z gostilno vred pa proda temu Bradaču, sinu starega žebjarja iz „ravberske“ ulice. Saj ne bi bil Erkmanu tega nihče zameril, ko ne bi bil ta Bradač — Slovenec. Že kot mlad deček je ta Bradač Josip (kakor se sedaj podpisuje) odšel nekam med svet in nihče ni več mislil nanj. Sedaj se je pa vrnil, pravijo iz Trsta, si kupil tu eno najlepših hiš, eno najtrdnejših starih meščanskih postojank, da iz nje napravi tako zvano „slovensko čitalnico“. Podgoriški meščan in „čitalnica“! Že beseda sama jih je morala razdražiti, te stare peteline, za mlade je pa bila kar — bojni klic.

Hugo Lournier se je veselil njih poloma. O, prav jim je, stokrat prav! To je nov dokaz, da je tudi takemu Erkmanu, ki se zna postavljati kot največji značaj, zlasti glede narodnosti, denar ljubši od te bašaške čednosti! Zdaj so se razcepili. Gosposki krožek se je preselil k Vobachu; Marinc, zlasti njegov sin doktorček, dekan in drugi taki, za katere se prej ni vedelo, kam se nagibljejo, pa ustanavljajo pri Bradaču svojo „čitalnico“. Še stari Tončkovi Francelj baje sme sedeti poleg njih, saj je tudi njihov, kar je pokazal pri volitvah, in celo mestni župan gospod dr. Mačik se je baje že nekolikokrat tam zelo dobro zabaval pri taboru. Sicer naj se le koljejo med seboj, saj ti mogočni mestni gospodje

niso hoteli verjeti vsa ta leta, da se nekaj kuha, da se svet izpreminja in da se z oblastnimi besedami ne da zadušiti, kar ima kaj moči v sebi.

Kaj to njemu, Hugonu Lournierju, mar? Ali bi se smel izpovedati kdaj kateremu izmed njih, Slovencu ali Nemcu. kakšne nature človek je? Ali bi smel priznati, da je od rojstva proklet, ker ni tak kot vsi drugi moški? Ali ga ne bi opljuvali, zasramovali in celo kot zločinca zaprli? O, ti ljudje, ti bedasti, samoljubni ljudje! Kako bi ga razglasili za izprijenca, za najgrši izmeček človeštva, poleg njega pa se samemu sebi zdeli kot dovršen božji umotvor, ki se rodi, ženi in razmnožuje, kakor mu to veleva sama božja narava! O, saj so skoraj nekaj slutili, ko je bil še mlad fant, ki še ni mogel verjeti, da mora samega sebe skrivati in zatajiti pred svetom do groba. Takrat se je znal ob pravem času potuhniti in zdaj ga imajo le za — čudaka.

Zato pa, kaj njemu to mar? Kaj je njemu ves svet? Zanj je le dvojna možnost: ali bi bilo bolje spati pri starših in treh bratih gori v obokani kleti že sedaj ali pa je treba vztrajati sebi na ljubo in gledati, kako se v tem cirkusu, ki se mu pravi svet, drug drugega sleparijo. Za sedaj hoče še vztrajati!

* * *

V fraku in cilindru in z belimi rokavicami se je nekdanji Logarjev rejnec peljal v kočiji in s pravim doktorjem poleg sebe po nevesto in od tam k poroki v mestno cerkev. To so kričali, tulili, rjovel in begali otročaji poleg vozov, to so se tiščale babnice, opravljale in jezиковale in vse, kar ni bilo na cesti, je bilo na oknih.

Hej, kdo bi si bil mislil, da pride ta Anza še kdaj tako daleč!

* * *

Skozì eno svojih oken se je sklanjala tudi gospa Edita. Petnajst let je bila sedaj v Podgorici kot gospa apotekarica. Poznala je vsakogar in izvedela vse in vsako govornico razen onih, ki so se pletle okrog njene lastne osebe. A tudi teh je bilo v zadnjih letih bore malo; saj je bila že preko polovice tridesetih in res že utrjena večnega lova za velikimi in razburljivimi dogodki.

Danes se je poročil tale Šribar, ki je nameščen v mestni hranilnici. Gotovo je zelo srečen, da je dobil Maliko Merkovo, deklico, ki mu je izmed vseh najbolj ugajala in ki mu pade v naročje žareča in ponižno se uklanjajoča njegovi moškosti. Pozneje se tudi kdaj spreta, a vendar si ne bosta upala drug od drugega in na stara leta se bosta imela prav rada in jima ne bo žal, da sta se danes vzela. Če bi pa kdo odmrli, bo drugi iskreno žaloval za njim. Doraščali jim bodo otroci, zanjo bo posla dovolj. Anza ima svoje delo v hranilnici in tako jima ne bo predel dolgočas tiste naveličanosti, ki se drži že vsa leta njenega lastnega zakona. Odkar se je v lekarni zgodila nesreča z Lournierjevim Feliksom, je bil apotekar ves izpremenjen. Že poprej je bil popival, a sedaj, ko hodi z drugimi vred, ki jim ne ugaja Bradač in njegova „čitalnica“, k Vobachu, prihaja skoraj vsako noč težko opit domov. Njun zakon je že davno podrtija, ki sloni le še na šibkemu podstavku — sicer pa, kaj za to, naj se sesuje ta razvalina. Ločiti se? Čemu sedaj, ko je že prepozno. Končno tako slab človek ni, ta njen mož. In vsega se človek navadi, le včasih priplava, zdaj že vedno redkeje, tisto hrepenenje, ki ga je bila nekdanj slišala iz verzov:

„Wenn nur wer käme,
der mich mitnähme ...“

Morda bi bilo drugače, če bi imela otroke; mož ji sicer glede tega ni nikdar rekel besede, a čutila je rahle očitke v njegovem vedenju do tujih otrok, ki jih je rad jemal v naročje in jim delil črnega sladkorja, ki so ga prodajali v lekarni. Tako prazen je bil njun zakon, kakor je prazno njeno življenje v Podgorici, ki se ga je pa že toliko privadila, da bi se bala novega življenja kje zunaj v šumni tujini, kjer je treba naglo misliti in paziti na vsak korak, da ni narobe. Kako jo je včasih žejalo po možu! Mlad bi moral biti, v srečo negovan in vendar močan, da bi varno krmaril njuni življenji skozi vročo srečo in vse pestre trenutke njunih usod. Pa ni bil nobeden tak — niti pl. Horn niti kdo njegovih predhodnikov ali naslednikov, tudi Heinz, ki je bil stopil pred njo prav tedaj, ko je zaplapolala v njej še enkrat — menda zadnjič — mladost, ni bil mož njenih želja.

Stopila je od okna h klavirju. Tu so njegove zadnje pesmi! Takšne so, kot je sam. Težko je bilo s tem človekom, ki je hotel biti na vsak način popolnejši, kakor je pri vseh napakah in prirojnih lastnostih kdaj zmogel. Danes je bil v ljubezni do nje sila nežen, jutri krut in krivičen. Spčetka jo je bil silil, naj takoj z njim pobegne na Dunaj, pozneje pa ji je spet pripovedoval, da je ne bo dolgo več ljubil, ker že čuti klic usode, ki ga spelje drugam. Tako je cincal sem in tja in se končno poslovil in odšel, potrj in razdvojen od večnih dvomov nad samim seboj, nad svojo muziko in nad smislom vsega življenja.

In tu so bile njegove tako težke melodije, da so rezale v človeka — a glej, kar sredi najlepšega, tak konce! Ali jih ni hotel ali ni mogel izoblikovati tako, kakor jih je bil nakazal? Ali je bila to tista betvica lažnivosti, ki jo je nasledila tudi v njem? Čemu se je lagal? Oh, saj je videl le sebe in zato je bila ta njuna ljubezen tako nenaravna, ker sta oba videla samo sebe, oba hotela le zase sprejemati in, kar sta dajala, sta dajala le zaradi sebe. Zato je bilo njegovo pisanje z Dunaja tako moreče, da bi bilo najbolje opustiti odgovarjanja. Seveda je tudi ona hotela nekaj zase, a to je žensko: saj se baje potem izpremeni v ne-sebično, popolno vdanost — on pa je bil vendar moški! Hotel je sploh ves svet spreobrniti; zato vse skupaj ni nič!

Tako žalostno je pokopavati svojo neodrešeno ženskost. Okrog oči se ji pojavljajo vedno bolj na gosto drobne gubice in ob ustih se globlje začrtavajo. Nalašč se je gledala v zrcalo.

Drugim že zavida njih mladost in gladko lice. Kmalu je ne bo noben moški pogledal tako, kakor so jo bili gledali nekdanj. Ali je res, da je že vse končano?

* * *

Na Anzini svatbi je bilo zelo veselo. Povabljenih je bilo precej, saj se je hotel stari Merk nocoj izkazati, kaj premore. Prišli so gospod notar in župan dr. Mačik, ženinov predstojnik gospod Karl Engelman, Anzov nekdanji učitelj gospod Bende z ženo Evo, roj. Wiesler, stari in mladi Marinc, vsi Merkovi, Štancerjevi, mestni dekan gospod dr. Gomzej, Pirševi in gostilničar Bradač, ki je bil novoporočencema oddal v najem stanovanje v prvem nadstropju svoje hiše, kjer se je vršila tudi ta po-ročna gostija.

Starega Vobacha niso vabili, ker je bil užaljen zaradi Bradača, Mollovih tudi ne zaradi Engelmana. Sicer pa je bila Käthe, ki se je lani omožila z domačim pomočnikom Francem, tik pred porodom.

Ko so prinesli na mizo najprej neizogibno kurjo juho, prežgano in okusno začinjeno, je bilo občutje še močno napeto in dolgočasno.

Seveda sta bila ženin in nevesta središče družbe, ki se je od njiju naprej vrstila proti obema koncema mize po ugledu in važnosti oseb. Vsi so bili v najboljših, svatovskih oblačilih! Tako se je tudi spodobilo.

Po pečenki je spregovoril mladi Marinc, ki je bil sedaj že doktor in koncipient pri starem Mačiku. Nanj je bil Anza najbolj ponosen. Zato je gledal med govorom tega svojega nekdanjega sošolca in današnje poročne priče resno po obrazih gostov, češ, glejte — to sem pa jaz in moji prijatelji. Seveda, Podgoričani, tega niste mogli verjeti, da bi bil bivši Logarjev rejeneec primerna „partija“ za dekle iz dobre hiše, to ste ji ga branili, opravljali in ga poskušali na vsak način izpodriniti! Skoro leto dni je bila ta njegova nevesta, ki sedaj sedi tu poleg njega in je videti v beli obleki z vencem in pajčolanom nekoliko starejša in resnobnejša, doma radi njega zmerjana. Očitali so ji njegovega nezakonskega otroka, njegovo mlačnost glede narodnosti, njegovo malovredno pokolenje in to so bili pri Merkovih skoraj dnevni rodbinski prepiri. A kmečka buča ne odneha. Končno je le šel snubit in takrat so se mu res šibila kolena pred tem stariim kovačem, ki mu sedaj kot tast sedi nasproti. Nihače drugi je ni dobil, ti si jo dobil, Anza Šribar, podrejeni uradnik brez naslovov in denarja.

Prinašali so pečene kopune in race in spregovoril je Engelman. No, tega se ni izplačalo poslušati, tega sitneža! Bajе mu je pobeгли sin Fric umrl nekje v Nemčiji. Staremu se to vsekakor ne pozna. Anza ni mogel jesti. Bil je zelo razburjen; kar mislil je, kako lepo je od stare Logarice, da je vzela njegovega fantka k sebi na Legen, ko se je Pahernikova Liza poročila z nekim sprevodnikom in odšla menda v Graz. Ah, končno se je vendarle vse na pravo plat obrnilo! Sedaj se je poročil s hčerjo ugledne rodbine, bil je že osebnost, vpisana v imenik tistih, ki so v Podgorici količkaj veljali. Seveda — očima in matere in polsestre ni mogel povabiti semkaj in tudi Logarjevi se na povabilo niso kazali Bog ve kako veseli, pa jih ni več vabil. To že kako popravi! Moj Bog, saj jih ni mogel spraviti nocoj tule skupaj hkratu s to gospodo, ki jo je moral brezpogojno povabiti in jih na vsak način pogostiti in uvrstiti tako, kakor so vajeni — saj to je zanj velikega pomena, ker hoče postati njim enak.

Težko je res na tem svetu. Pošknil je k nevesti in se ji nasmejaj. Ali je zadovoljna z njim?

Tudi ona se mu je nasmehnila izpod pajčolana, na katerega je tiščal z bucikami pripeti venec, da jo je ves čas ščegetalo po čelu. To je bilo imenitno in tudi on — njen mož (kakor sedaj vedno poreče, če bo govorila o njem) je zelo postaven človek. Ko le ne bi bilo prehitro konec tega današnjega večera! Ali že spet kdo govori? Stari Marinc! Kaj neki je ta stari burkež poprej pripovedoval bratu Franciju in Štancerjevemu Hugonu, da sta se tako smejala? Prav gotovo nekaj grdega, saj ta stari Marinc rad govori o takih opolzkih neslanostih! Sicer pa, koliko je treba izbrisati iz spomina, tisto vznemirjajoče kopnenje, ki se te polašča, mladega dekleta, takole v čudnih, samotnih nočeh — o, mnogo, mnogo je bilo treba skriti pred lastno tipajočo vestjo.

„Na kaj pa misliš?“ jo je hipno vprašal Anza.

„O nič! Na kaj si pa ti poprej mislil, ko si bil ves čas nekam odsoten? Povej!“

„Nate!“ se je zlagal in ji pogledal laskajoč se v oči, a mu ni mogla verjeti.

Moj Bog, kaj pa je to? Ob vratih se je prikazal Engelmanov Jaka. Sedaj v tej veselosti, ko so se ljudje komaj ogreli, ko so postajali glasni in veseli! V beraških capah, z običajno ruto, le starejši in odurnejši in vedno hudomušnejši se je prisukal na vsako še tako imenitno slavje. Moj Bog! Tudi njemu, Anzi, ne prizanesi! In vsi so nejevoljni. To ga še bolj razkači. Že je spregovoril, Anza je ves zardel prijel svojo nevesto za roko in jo nervozno božal, da bi pomiril njo in sebe. Jaka pa je že čenčal.

„Dragi gospod ženin in spoštovana nevesta! Ljubi svatje! Zelo mi ugajate, ker ste vsi tako veseli — le ne glej me ti, Karl, tako grdo, kakor bi štirinajst dni za planino grmelo! Saj sem priden. — Torej ti, ljubi gospod ženin, ki si postal tako fin gospod, ko si bil nekdaž Logarjev Anza ... Zares si bil takrat velik revež, pa to si že pozabil — no, le nič zamere, že vem, kaj smem ziniti. Lepo je, da si bil tako priden, in iz srca ti privoščim, da si dobil to častivredno devico za ženo — moj poklon obema in tudi vam, cenjena gospa Merk in tebi, gospod župan, čeprav imaš že mladega doktorja tekmeča, sina našega Marinca, ki se tam tako bedasto smeje, ker se ni nikoli znal boljše vesti. Sicer ste pa sami fini ljudje, tudi vi, gospod dekan, četudi ni bilo lepo od vas, da ste starega Kavšeka od mežnarije stran spravili, da sedaj ne bo mogel še gorak v nebesa zleteti, ko umre — umre kmalu, ker preveč pije in veste kaj? Ne morda vina ali pa žganja! Sedaj pije le blagoslovljeno vodo iz cerkvenega škropilnika in to za pokoro, ker je pri tistem Lournierjevem pogrebu prav radi žganja ta škropilnik v žagradu pozabil. Sicer ni treba prav nič kašljati, hotel sem vam samo povedati in zlasti tebi, dragi gospod ženin, ki ti ni treba nič migati z očmi — vina sem nocoj že več popil, kakor ga imate vsi skupaj tukaj — hotel sem ti povedati, da se moraš potruditi, biti priden kot mravlja, ponižen kot ovčka in zvit kot kača, da postaneš v kratkem teh častivrednih gospodov in tistih, ki pridejo za njimi, vreden podrepnik! Da!“

Izginil je! Kdo ga je neki spustil v sobo? Kako, da ga ni nikdo pridržal? Saj to je naravnost škandal — takale čestitka! In kako so vsi onemeli! Ali ga ni mogel kdo zapoditi?

No, pa se je le nekako prebredlo tudi to in šele ob treh po polnoči so se jeli razhajati. Mladi seveda niso hoteli nikamor, stisnili so se skupaj, pričeli popivati in prepevati ... Malikine sestre so se že hihitale temu, kar jim je pravil mladi Marinc.

Merkova mama pa je poklicala ženina in nevesto. Anza je stopil v temno vežo, kjer sta se mati in hči že filho pogovarjali.

„Ti povej —!“ je velela Malika pol tiho svoji materi.

„No, kaj je?“ je vprašal Anza veselo.

„Dragi Johan, prosim te, ne smeš zameriti! Veš, malo nerodno je že, a bi te tako rada naprosila ...“

„Kaj pa? Seveda, kar govorite, mama!“

Tašči je bilo videti zelo nerodno. „Dragi Johan, ali ne bi ...? Prosim te, ali ne bi hotel za nocoj še, le nocoj, če bi hotel spati še v svoji prejšnji sobi pri Štancerjevih. Veš, malo preveč smo ga pili, vsi skupaj, kaj ne? Kaj ne, da ne zameriš?“

Anza se je prijel za tilnik, kakor je imel navado, če je premišljeval kaj neprijetnega. Saj ni mogel razumeti. Čemu zdaj to? Kaj poreko drugi? To je vendar nekako sramota zanj — ali ni poročen?

„Dragi Johan, saj me razumeš? Kaj?“

Da bi te vrag — omelo neumno! Pa je le molčal.

„Mama ostane danes pri meni...“, se je sedaj oglasila Malika tiho.

„Pa naj bo, toda nimam več ključa od Štancerjevih hišnih duri! Dal sem ga Hugonu.“

„Čakajta — pokličem Hugona!“

Medtem, ko je šla tašča po ključ, je vprašal Anza hladno svojo obnjem slonečo ženo: „Ali je bilo tega treba? Saj vendar nisem pijan!“

„Eh — če je pa mama tako rekla...“ Saj je vedela, da ga ima res malo v glavi, a kaj za to?

Tašče dolgo ni bilo.

„Veš kaj?“ je zategnil Anza in položil prst na usta. Na drugi strani veže so bila vrata v njuno bodoče stanovanje. Zgrabil jo je krog pasu in jo potegnil za seboj in ona se je koj, ko je bila ujela njegovo misel, podvzivala tudi sama, da sta v nekaj korakih dosegla vrata in jih zaklenila za seboj.

„Tega bi nama še manjkalo, da bi se mi fantje smejali, da sem moral v poročni noči spati v samski luknji“ — se je režal Anza in jo pritegnil k sebi.

In sta se potuhnili, ko je trkala Merkova mama na vrata in klicala njuni imeni; potem pa je utihnila tudi ona. Menda je bila zelo jezna.

No — kaj? Saj sta bila sedaj poročena!

* * *

Drugi dan ju je vpisal v poročno knjigo dekan in župnik mestne fare in sicer:

Tom VIII, pag. 31 anno Domini MDCCCXCV paroch. Stae Elisabethae dan, mesec in leto

poroke: 3. oktobra en tisoč osem sto petindevetdesetega kraj: Podgorica, hšt. 25

Ženin:

Ime in stan: Janez Ev. Šribar, sekretar mestne hranilnice
vera: rim. kat.
star: 28 let — rojen 19. februarja 1867
neoženjen: da.

Nevesta:

Ime in stan: Amalia Maria Merk, hči meščana in kovaškega mojstra
vera: rim. kat.
stara: 24 let — rojena 2. maja 1871
neoženjena: da.

Priči:

Ime in stan: Franc Merk, kovaški mojster v Podgorici, stanuje v Podgorici hšt. 1.
Dr. iur. Peter Marinc, notarski kandidat, stanuje v Podgorici hšt. 22.
oba rim. kat. vere

Duhoven, ki je po-
ročal:

Dr. Josephus Gomzej, parochus loci et vicarius fo-
raneus.

Tako — to bi bilo tudi v redu! Gospod dekan je vstal od mize in stol-
pil k oknu. Zunaj na vrtu je gnilo listje v jesenskem deževju. Siva
cerkvena stena mu je zaslanjala razgled na borjansko polje. Sedaj bi
tako ničesar ne bil videl. A spomladi, ko je borjansko polje vse zeleno,
tako izzivalno zeleno! Dolgočasna je ta Podgorica, neveseli so ljudje, ki
žive v tem gnezdu. Kako to, ko imajo take pomladi, kot nikjer drugje?

Take pomladi, ki za njimi hrepeniš vso jesen in vso zimo in ko
zaslutiš njih prihod, se jih bojiš!

Ti ljudje pa žive, se ženijo in umirajo, kakor da ni teh trpko-slad-
kih pomladi...

(Dalje prih.)

Pesem

Augusta Gabršček

Kakor odsev, ki na steni vzdrhteva,
kadar premakneš v soncu zrcalo,
kakor ob vetru polja nemirna,
kakor med listi senca večerna
sem vsa prešerna, vsa razigrana.
Kakor proseča pesem cigana
venomer vriskam, moledujem, jočem.
Hočem življenja, hočem, joj, hočem!
Dragi, le kaj bi z menoj!

Naša perica

(Iz dekliškega dnevnika)

Milica S. Ostrovška

Sredi marca

Vsa razigrana sem se bila vrnila iz parka. Učiti smo se hotele, pa
ni šlo. Vsak stavek iz zgodovine smo obračale v šalo in smeh. Zaprle
smo knjigo in ponagajale rajši radovednemu hlačniku, ki se je počasi
prikobacal do nas. Čudila sem se sama sebi; gotovo me je opojil po-
mladni vonj, saj sem sicer le resna.

Ko sem stopila v kuhinjo, sem se spomnila, da je danes za mamó
važen dan, pranje; za mizo je sedela naša perica. Njena navzočnost me
je mučno zadela, da sama nisem vedela zakaj.

Morala sem ji segreti večerjo, mama mi je tako naročila že opoldne.
Stopala sem od plinskega štedilnika do omare in k mizi, a vse moje
kretnje so bile nenavadno nerodne: za mizo je sedela naša perica, ki ni
rekla ne besede, in težko mi je bilo, da ji tudi sama nisem vedela kaj
reči. Nisem gledala tja, pa sem jo vendarle imela neprestano pred očmi:
velika in koščena postava, rjava ruta na glavi zvezana na tilniku, izpod
nje gledajo tope, sive oči brez bleska iz belega, negibnega obraza. Belo
razpokane roke je togo spustila v naročje, da je podobna okornemu kipu.
Vsa razdražena sem bila; s svojim tujim, nedostopnim bitjem mi je po-
kvarila vedro, brezskrbno popoldne.

Koncem marca

Pri vsem delu, ki ga imam, še dnevnik pišem! Gotovo bi se mi marsikdo smejal, a ne znam si drugače pomagati. Od tistega večera nimam več miru. Še v postelji me zasleduje podoba perice.

Povedala sem čudni doživljaj Sonji, pa se mi je smejala; rekla je, da sem nenormalna; kaj da me briga perica! Nikoli več ji ničesar ne povem. Šele zdaj sem uvidela, kako da me je vedno podzavestno motilo njeno bahanje, koliko fantov gleda za njo, in zanimanje, ki ga je pokazala za vsako lepo obleko, če jo je videla na kaki ženski.

Sredi avgusta

Zopet bomo prali. Treba iti po perico. V takem pogovoru sem hlastno prosila mamo, da ji smem jaz iti naročat, kdaj naj pride.

Na neznanem dvorišču rdeč cvetoč kostanj, pod njim hišnikova hišica, za njo slepe stene višjih hiš. Potrkala sem na steklena vrata. Zazibal se je turški zvonec na rdečih, nekoliko obledelih zavesah. Stara ženica mi je odprla. Da perice ni doma, je dejala; če hočem počakati. Močno me je mikalo videti, kje stanujejo taki ljudje. Sedla sem na vegast stol in z negotovim glasom začela pogovor. Na dveh posteljah, ki so polnile skoraj ves prostor, da spijo tri, je pravila. Tudi kuhajo skupno, vsak dan ena. Poslušala sem zgovorno ženico, gledala ji v drobne očke sredi gub, nehoti opazovala prožno zibanje brezzobih čeljusti, a obenem prepoznavala skozi šipo, ali že ne prihaja perica, ki sem na vsak način hotela zapeljati pogovor na njeno preteklost. Prijazna ženica mi je ustregla, kolikor je vedela.

Ko sem se v mraku vračala domov, sem srečala rožnato, svežo gospo, ki je vozila razkošen otroški voziček. Zbolelo me je, ko da sem jaz mlada perica in leži moj otrok v lesenem zaboju na slami.

Druga polovica aprila

Danes smo imeli slovensko šolsko nalogo: „Osebnost, ki je največ vplivala name.“ Ko je profesor napisal na tablo, sem vztrepetala. Kako lepo bi mogla pisati o njej. Pa sem se premislila, čeprav vem, da bi to bila moja najboljša naloga. Toda predolga bi bila in saj bi se mi smejala, da je zame perica — osebnost.

Koncem aprila

Menda ima Sonja prav, ko trdi, da sem čudaška. Neumno je, da si grenim mladost, ki pravijo, da je najlepši čas. (Meni se ne zdi, da bi bilo tako.)

Zaman si prigovarjam. Včeraj sem se vendar napravila na čudno pot. Šla sem v hišo, kjer je nekoč stanovala perica, ko ji je še živel sin. Njena sostanovalka jo je že tedaj poznala. Visoka hiša je že precej izdelana. Na kamnitih stopnicah ob vhodu je mnogo madežev in le plašno sem stopila na močno zglodani pod. Zaškripal je in zdelo se mi je, da se bodo odprla ta ali ona vrata in me bo kdo sovražno vprašal, česa iščem jaz tu, ki ne spadam mednje. Ob stopnišču sta se igrala dva otroka; še njun pogled mi je bil mučen.

Dosegla sem le svoj cilj. Zdaj ne vem samo, zdaj tudi vidim.

2. maja

Čutim nekaj kakor krivdo za svojo brezskrbno usodo. Kako to, da sem se ravno jaz rodila v udobnem stanovanju, od premožnih staršev,

ki mi postiljajo vsak korak v življenje? Ko bi vendar prav tako mogla zagledati motno dnevno luč v kaki vlažni stanovanjski kleti?

V bridko zadoščenje mi je, živeti v mislih bedno življenje. Hodim po cesti in mislim, da sem naša perica, stara in zgarana. Če sem doma sama in je vse tiho, mi begajo misli iz knjige k njej in doživljam važne trenutke njenega življenja. Ne bom se mogla prej mirno učiti, dokler ne popišem življenja, ki mi je dražje od lastnega.

I

»Rodil se je otrok; sosede tečejo na kup, vse ga ogledujejo. Mlada mati se smehlja. Nekdo se pošali: „Očetu ga zdaj pokaži, viš!“ Mati pa se namuzne: „Se dala mu ga ne bi — dedcu!“

Močna in sveža je perica. Četrty dan že pere znani stranki. Sosedi pošteno plačuje za otroka. Zvečer pa hiti domov vsa dišeča po sopari, milu in zdravju. Rada ga ima. Življenje je dobilo smisel. Ko ji je nekdo dejal, naj ga da v rejo na deželo, ga je jezno ošinila: čemu pa ga potem ima, a? Ko da ne ve, kako ravnajo s takimi otroki!

II

Že je odrasel, zdaj ga jemlje s seboj. Skozi okno pralnice puha para, da komaj razloči otroka, ki se igra na dvorišču. Če pa je hladno, ga posadi na pručico, nedaleč od peči, kjer se kuha v kotlu perilo. In kako jima tekne kosilo!

Že nosi drva iz kleti; že se ponaša, da je koristen. Mama ga nikoli ne boža, še godrnja po navadi. Ko ji pa sopihajoč od vneme pride s svežjem drv, je v njenem pogledu nekaj, da fant ve; mama me ima rada, boji se, da bi mi breme ne bilo pretežko. Saj fant ni močan. Ozka nežna glava na slokem telesu; ne razgraja kakor drugi po stopnišču; nasloni se ob zid in gleda. Tudi v soli je tih in resen.

III

Neko pomlad hiti perica o mraku domov. Fant že dolgo ne hodi več z njo, ko že dobro pazi sam nase. Nocoj ji je bolj dolg čas po sinu kakor sicer; mehka je tudi ona, kakor je mehko nebo, ki čudovito bleščeče odseva od zatemnelih obrisov zemlje, dišeče in voljno vdane.

Na stopnicah je gruča otrok. Iz srede pa je slišati nekaj tenkih, negotovih glasov: nekdo brenka ob neskladno uglašene strune, privija, popravlja. Saj to je njen fant! Glej ga falota, neke vrste glasbilo ima, kako ga je le skrbno zdolbel in žice napel! Mater sprejme dvoje žarečih se oči nad lici, ki se zardela smehljajo.

Sladko utrujena leže perica po težkem delu in sanja o sreči svojega otroka.

IV

Sin dorašča, mater pa noge včasih težijo. Kakor utrujen konj, ki se bliža domu, pospeši pred hišo korak. Na stopnišču jo razvedri priprosta melodija ubranih sinovih strun. Tudi ostali prebivalci velike hiše ljubijo njenega sina. Nikoli ni storil nikomur nič žalega, nikomur ni nadležen. Ko sedijo pri kosilu v pogovoru ali po večerji utrujeno gledajo skozi okno, se zasliši iz stopnišča otožno brenkanje. Navajeni so nanje in zelo bi ga pogrešali. Starejše spominja na najlepše trenotke njihovega posurovelega življenja, v mlajših pa zbuja hrepenenje po neznanu sreči. Si-

vilja za trenutek ustavi kolo, starec dvigne oči od časopisa, žena neha mešati v loncu.

Včasi speče katera poseben priboljšek, ga skrivaj pokliče in mu sramežljivo stisne kos v naročje. Tudi sicer fant čuti, da ga imajo vsi radi. Zato gre večkrat od nadstropja do nadstropja in naslonjen na zid brenka.

Perici je napočil veliki dan. Ni zaman štedila dolga leta. Sina gre vpisovat v vojaško godbo. Saj za težko delo fant res ni; samo o godbi se mu sanja,

Ni lahko; veliko poti je treba, povpraševati, prositi, plačevati. In ona ima od večnega stanja velike, težke noge, okorne za številna stopnišča. Pa je le opravila.

Doma sedi in čaka. Kesa se, da ni vendarle šla na delo. Tako neznanosko tesno ji je pri srcu in ura se nič ne premika.

Večerjo napravlja. Zdaj mora priti. Koraki, pritisk na vrata, nem pogled vanj.

Ni res, kar govori njegov obraz, ne sme biti res!

Njen denar, toliko kolkov in listin in prošenj in poti! Kar zdaj bi šla vprašat, kako in kaj, ampak — zdaj ni nikogar več tam. Počakati mora do jutri.

Drugo jutro gre vso dolgo pot še enkrat. Zaman, da ima talent, zaman, da je porabila veliko denarja, zaman, da ga ne ve kam dati; ko fant le h godbi sili. Preozka prsa ima, so rekli. Ugovarjala je, da je zdrav. Že res, toda — število centimetrov ne odgovarja predpisu!

Počasi hodi proti domu in se tolaži, da je morda res prešibak za vojaško godbo, kdo ve, morda je le prav tako. Bo dobil veselje za kaj drugega, morda. Tolaži se ona, ne pomiri se sin. Nič ne mara jesti od tistega dne. Mora iti za kleparja, toda mojster ni nič zadovoljen z njim; fant da je mlačen in počasen, misli so mu vedno drugje. Če ga kam pošlje, ga celo večnost ni nazaj.

Sin pa dolgo trmasto molči in samo, ko zve za gospodarjeve pritožbe, se razhudi: kdo bo delal surovini nemarni!

Delavnica je temna in nesnažna, sin kleparstva ne more. Neko jesen obleži. Mati bega od sosede do sosede, na vse načine ga zdravi. Ko pa sinu le ni bolje, ga pelje k zdravniku, saj ima pravico nanj.

Veliko dela ima resni gospod, dolga vrsta sedi v čakalnici, nikoli konca. Slednjič pokliče še njiju, pregleda sina in se razjezi: „Prej bi bili prišli, kaj pa hočete sedaj z njim!“

Mati ve, da je tako, pa noče vedeti. Samo sebe slepi.

* * *

Pozna jesen je, luči odsevajo na mokrem tlaku, temne sence sprehajalcev trgajo svetle ploskve.

Perica se preriva počasi do svoje najtežje poti. Denarja ni več, a radio mora imeti, še nocoj; sinu so se tuje in zamaknjeno zableščale oči, ko si ga je zaželel.

V najlepši ulici je svetla, okusno opremljena trgovina; nekoliko okleva pri vratih, tla so pregrnjena s preprogami, a njeni čevlji so surovi in blatni. Mora vstopiti. Začudeno jo pogledata gospod za mizo in gospodična pri blagajni. Težko gredo besede iz grla, prosijo za nekaj, do česar perica ve, da nima pravice: naj ji posodijo.

Gospodarju se še bolj raztegne obraz, ne najde besede znoreli ženski. A ona prosi še; izpod rute je potegnila velike, v členkih nabrekle roke, vse belo razpokane in pokazali so se nad njimi oguljeni rokavi starega plašča: „Sin mi umira, gospod, in — saj jutri že vrnem!“

Nežna drobna gospodična se je zazrla v grčave roke in je vztrepetala. Z naglo kretinjo se je obrnila h gospodarju, mu nekaj rekla. Namrdnil se je in z glavo namignil v kot na aparate starega tipa. Gospodična ga je proseče pogledala. Gospodar je bil že nemiren: da pride kdo od njegovih strank in najde to nerodno žensko tu? Saj tu ni sirotišnica! Jezno je bevsknil: „Za vraga vzemite, kar hočete!“

Nikoli popreje bi elegantna gospodična ne bila šla ob okorni perici po glavni mestni ulici, kjer so jo srečavale vedno tovarišice in kavaleriji.

Nocoj stopa lahkih nog po mehkem tlaku, da nič ne čuti teže aparata, ki je velik in neroden. Tudi perica stopa urneje kot sicer.

Slednjič utihne velika hiša, sin je ostal z materjo sam. Radio igra: nekaj resnega je, žalostnega in hrepenečega obenem. Šibka, s papirjem zaslonjena žarnica nevsiljivo brli s stropa. Sin leži nepremično, oči zro zasanjano, blede ustnice so izgubile boleštni izraz. Mati ga gleda in sama ne ve, kdaj so se neznani glasovi iz čudežnega sveta pritihotapili vanjo in jo vso napolnili. Božajoč, sproščujoč pokoj je prevzel utrujeni telesi.

To je bila sinova poslednja noč in — njena.

Pokopala ga je, razdala je sinovo obleko, še tamburico povrhu, ko jo je soseda zanj prosila, izselila se je; vse brez solz in tožb.

Pere; po cele dneve se enakomerno premikajo roke molčeče postave sredi sopare. Perilo je lépo kot poprej. Le od leta do leta hodi zvečer počasneje domov. Tope sive oči brez bleska v bledem, negibnem obrazu ...«

— — — — —
Joj, strašno pozno je že, mama bo huda, da si kratim spanje.

10. maja

Zadnje čase zelo težko živim. Starši pravijo, da sem gotovo bolna; utrujajo me z vsakdanjimi, brezpomembnimi pogovori. Morda pa imajo res prav, da sem bolna.

Na ulici vidim sredi množice samo blede obraze nad strganimi ovratniki. Kako, da sem bila prej tako slepa! Perica ni več ena sama, oči brez bleska v negibnih obrazih je nešteto, vedno nove srečujem.

15. maja

Dež je ponehal; vem, da se vrste čudoviti majski dnevi, vsi oprani in obžarjeni. Samo — vem, nič me ne veseli.

Čisto sama sem.

Včeraj sem srečala njega. Ves je bil v sveže zlikani belini in raket je imel v rokah. Pokaral me je, da me že dolgo ni na igrišče. Bil je ves razigran in šaljiv, da sem se mu morala smejati. Ko pa sem stopila sama v vežo, sem vedela, da se mi je čisto odtujil. Njegov svet ni več moj svet.

20. maja

Že zopet dežuje vse dni in v volnene jopice se stiskamo, pa me še vedno mrazi. Sedim ob knjigi, a učenje se mi upira.

Zdi se mi, da bi čisto mirno legla in — umrla.

Kako naj hitro zapišem, kar me preveva z dušečo srečo: nisem več sama, tudi jaz verujem v življenje!

O še dežuje! Naj le dežuje! Prav zato je tudi mama že obupavala in šli sva kar na slepo srečo v kino. Zadnje čase se nisem brigala za prav nič več.

Glavno vlogo je imel preprost fantiček, ki je v gozdu igral na piščalko. Takoj sem se spomnila peričinega sinu. Dejanje se je vrstilo za dejanjem in mladi potepuh je prišel po nesreči celo v zapor. Tam so potrpežljivi, dobri ječarji skrbno opazovali vsakega jetnika. Odkrili so, da zna fant lepo igrati. Solali so ga in igral je zaprtim tovarišem, da se je marsikomu zgenilo otrplo srce; mlademu umetniku se je odprla pot v novo življenje.

Ko so spet zasijale luči, so me zaščemale v otekale oči. Preplašeno sem se ozrla okrog in videla, da se razen mene ni bil nihče jokal. Seveda, njim film ni mogel biti žalosten, ker ne poznajo zgodbe peričinega sinu.

Vso pot sem bila zbegana. Mami sem dajala kratke, nesmiselne odgovore. Bolčine ni bilo več, vročično me je obvladovala čudežna vera.

Prigovarjala sem si, da sem neumna: saj filmi se dajo napraviti lepi: koliko genljivih sem že videla. A tale je bil ves drugačen, ženske niso bile zavite v kožuhe in razkošne plesne obleke in moški ne v smokinge in godba ni dražila čutnosti v lahкотnem plesu. In — sama ne vem. Kljub srečnemu koncu je bil ves film življenje samo.

Smejala bi se, vriskala bi v doslej neznanu sreči: nisem več sama, ker so nekje ljudje, ki so tudi poznali sinove peric in delavcev in beručev in so se tudi zgrozili ob strašni resnici: da so se rodili v bedi, za trpljenje in prezgodnje umiranje.

Položaj žene v raznih državah

S. E.

Položaj žene v neki državi je odvisen od mnogih faktorjev in ti so predvsem: stopnja gospodarskega razvoja dotične dežele, kulturni nivo, ki v njej vlada, in ideološka usmerjenost vladajočega sistema. Prav isti faktorji so odločilnega pomena tudi za položaj moža, toda mož je bil že sam na sebi vedno subjekt in objekt pravic, ki jih je čas in razvoj prinesel s seboj. Tu abstrahiram seveda socialne razlike in razredno borbo, s katero si tudi mož nižjih socialnih razredov mukoma pridobiva pravice. Toda ko so pridobljene, so pridobljene zanj in to je vsem popolnoma jasno. Ne tako z ženo. Ona se mora boriti zanje še z ozirom na svoj spol, ki so ga v tisočletjih naše zgodovine potlačili in mu odmerili podrejeno mesto.

Skozi vso dobo razvoja civilizacije in kulture človeške družbe je bila žena faktor, ki je s svojim delom nosila dobršen del bremen. Njena telesna konstitucija pa in njene biološke funkcije so jo usposobile predvsem za delo na domu in polju, zato je njeno delo ostalo skrito in neopazno. Še danes je ogromno število žena vkljenjenih v domače, gospodinjstvo delo in še danes nima to delo v očeh mož in tudi nekaterih žena nikake vrednosti.

V delo in življenje izven doma je potegnila ženo šele industrijska produkcija, ki se je razvila v kapitalističnem sistemu. Najprej je bila to žena siromašnih slojev, žena iz proletariata, ki je z začetkom kapitalistične produkcije nastopil kot nov socialni raz-

red. Žena je tu predstavljala najcenejšo delavno silo in je bila zato dobrodošla. Drugi poklici, ki so zahtevali predizobrazbe in višje plače, so ji bili dolgo zaprti. Šele leta gospodarske prosperitete v drugi polovici 19. in v začetku 20. stoletja, leta svetovne vojne, ko ni bilo moč doma, predvsem pa doba gospodarske konjunktore po svetovni vojni je prinesla novih pogojev, pritegnila ženo v skoraj vse različne poklice in ji tako dala polno pravico do dela.

S pravico do dela pa zahteva žena tudi druge pravice. Predvsem hoče biti ekonomsko izenačena z možem ter zahteva za enako delo tudi enako plačilo. Dalje hoče biti z njim enakopravna v zakonu kot žena, v rodbini kot mati in v družbi kot človek-državljan. Za vse to se bori. Za vse to je treba važnih predpogojev. Treba je sprememb v duhovni usmerjenosti žene same, da postane svestna sebe in upravičenosti svojih zahtev. Treba je sprememb v mišljenju moža, da prizna ženo kot svojo polnovredno sodelavko v gospodarskem in duhovnem ustvarjanju družbe. Treba je temeljitih sprememb v zakonodajah držav, ki so — kakor znano — vedno za časom in ki po večini odgovarjajo danes gospodarski in socialni strukturi družbe iz 18. in začetka 19. stoletja.

Danes imamo dvoje ženskih gibanj, gibanje žene meščanskega in žene delavskega razreda. Razlika med njima tiči že v vzrokih in načinu, kako in zakaj je družba sprejela v svoj produkcijski proces prvo in zakaj drugo. Meščanka se bori za popolno enakopravnost z možem, torej večkrat proti njemu, za pravico do dela v vseh poklicih in za politično izenačenje. Delavka pa se z možem vred bori proti izkoriščanju delavskega razreda, za ekonomsko, socialno in politično enakopravno človeško družbo. Gibanji žen obeh razredov pa se krijeta v zahtevah, ki so skupne obema, zlasti v zahtevi po pridobitvi enake plače in političnih pravic.

Uspehi borbe obeh gibanj so v raznih državah različni. V splošnem je žensko vprašanje napredovalo, dokler je trajala doba gospodarske konjunktore in dokler se je življenje narodov razvijalo v smislu meščanske demokracije. Danes pa resno ogrožata napredek žene tako v pogledu njenih pravic do dela, t. j. v njenih gospodarskih interesih, kakor v njenih pravno-političnih zahtevah na eni strani gospodarska depresija, iz katere se svet kar ne more dvigniti, na drugi strani pa nove fašistične ideologije, ki streme za tem, da ženo povsem vrnejo v ozki krog njenega udejstvovanja v rodbini.

* * *

Slika današnjega ekonomskega, socialnega in pravno-političnega položaja žene bi bila v glavnem sledeča:

Mednarodni urad dela v Ženevi je izdal statistiko, po kateri se danes udejstvuje v svetovnem gospodarstvu 60 milijonov žena.

Če se ne oziramo na to, da večina žen opravlja gospodinjске posle in da je le neznamenit procent onih, ki sploh ne delajo ničesar, če torej računamo le one žene, ki so kot ročne ali umske delavke zaposlene izven doma, dobimo po podatkih Mednarodnega urada dela sledečo tabelo:

D r ž a v a	% zap. mož	% zap. žen	število zap. žen
Francija	63,44	36,56	7.900.348
Nemčija	64,45	35,55	11.480.841
Japonska	65,20	34,80	10.131.030
Avstrija	66,26	33,74	1.069.633
Estonija	67,51	32,49	139.277
Indija	68,30	31,70	48.211.703
Anglija	70,24	29,76	6.265.100
Jugoslavija*	72,65	27,35	166.872
Norveška	72,87	27,13	316.801

* Samo pri SUZOR-ju.

Madžarska	74,05	25,95	993.962
Holandija	75,91	24,09	767.579
Italija	77,39	22,61	3.901.741
Kanada	83,04	16,96	666.021
Palestina	88,41	11,59	31.769
Zedinjene države	77,93	22,07	10.778.794

Podatki so deloma že malo zastareli, deloma pa novejši. Statistika za Nemčijo je iz leta 1933. Število zaposlenih žen je v Nemčiji tačas padlo na 6 milijonov. Podatki za Jugoslavijo so iz leta 1936. Številka za Zedinjene države je iz leta 1930., torej iz začetka gospodarske krize. Zanimivo je, da je procent zaposlenih žena prav v deželi z najbolj razvito produkcijo in najvišjim življenjskim standardom razmeroma nizek.

Splošno je zaposlenih največ žen v manualnih poklicih (poljske in industrijske delavke), nato v trgovini, obrti in prometu, dalje v domačih poklicih in končno v svobodnih profesijah in upravnih službah. V Jugoslaviji je razmerje sledeče: med nekvalificiranimi delavci je 64% žen, med vajenci 55%, med kvalificiranimi delavci 44% in med uradniki 34% žen.

Večina poklicev je danes ženi odprtih. V Združenih državah dela n. pr. žena v 532 različnih poklicih; računa se, da je vseh poklicev sploh 572.

Zaposlitev žen v najvažnejših industrijskih strokah pa je za razne države sledeča:

	Rusija	Nemčija	Amerika	Francija	Anglija	Italija
Stroka	1935	1932	1930	1931	1935	1931
rudarstvo	27,9	1,0	0,6	2,7	0,6	1,8
metalurgija	24,6	3,5	3,0	3,2	5,4	5,3
metalna ind.	27,4	17,4	6,8	12,0	17,5	5,7
tekstilna ind.	64,3	54,0	38,9	55,3	59,2	76,1
oblačilna ind.	78,3	67,9	54,2	79,2	77,4	76,6
obutvena ind.	53,5	67,9	36,9	42,1	41,0	11,9
usnjarska ind.	51,4	24,0	15,3	34,2	35,9	26,3
kemična ind.	38,5	27,9	18,8	26,1	29,8	45,9
živilna ind.	41,4	38,6	24,1	26,3	40,8	31,5
lesna ind.	37,8	14,5	5,4	12,0	15,0	4,1
papirna ind.	40,4	31,5	21,3	42,6	45,1	49,8
grafična ind.	51,1	31,5	21,8	30,3	34,3	19,4
gradbena stroka	19,7	2,9	1,0	1,5	1,2	0,5

V največji meri so torej zaposlene žene v Rusiji in to v strokah, ki se pri nas žene v njih skoraj ne udeležujejo (rudarstvo, metalurgija, metalna industrija in gradbena stroka). Žene zaposlujejo v rudnikih tudi v Indiji, Kini in Japonski, kjer jih je 60.000. Francozinj je največ zaposlenih v oblačilni stroki, Nemk v obutveni in oblačilni, Italijan v tekstilni in kemični stroki.

V umskih poklicih se udeležuje žena predvsem v šolstvu in v socialnem skrbstvu. V Ameriki pride na 80.000 učiteljev 900.000 učiteljic. Načeloma pa je ženi skoraj povsod onemogočen dostop v sodniško, odvetniško in diplomatsko službo. Ženske sodnike pa poznajo danes že severne države Švedska, Norveška, Finska, Danska, dalje Poljska, Turčija, Sovjetska unija, kjer dosežejo žene tudi mesta predsednikov sodišč in podobno, ter Brazilija. V Nemčiji je bila služba sodnice pred prihodom narodnega socializma na oblast dovoljena. Zdaj je to ukinjeno, ker bi bila žena-sodnik po mnenju nekega narodno socialističnega ideologa travestija pravice. Rusija, Turčija, Brazilija in še nekatere druge države pošiljajo žene tudi kot svoje diplomatske zastopnice v inozemstvo.

V splošnem so žene slabše plačane od mož, ki opravljajo enako delo. Razlika v plačah znaša od 15% do 35%. Velike so razlike zlasti v mezdah ročnih delavcev.

Leta 1935. je znašala povprečna mezda delavca pri nas 23,74 Din na dan, delavke pa 17,24 Din na dan. V dobi krize padajo ženske mezde hitreje od moških. Pa tudi pri umskih poklicih se pozna razlika. V Ameriki so zlasti akademsko izobražene žene mnogo slabše plačane od mož. (Zgodi se, da ima n. pr. 55-letna žena isto plačo kot 26-letni mož). Na splošno so prejemki žene v državnih službah izenačeni s prejemki moža. Izjemo pa tvori Indija, kjer je pomanjkanje intelektualk in so zato — zlasti v prosvetni službi — bolj plačane od mož.

Posebno težak je položaj žen, ki si služijo kruh v tkzv. domači industriji. Njih zaslužek je n. pr. v Italiji, na Češkem, v Nemčiji in pri nas prav podoben zaslužku japonskih delavcev, ki so znano najslabše plačana delovna sila na svetu.

V normalni razvoj napredovanja žene v raznih poklicih je posegla gospodarska kriza in rastoča brezposelnost je začela omejevati možnosti in ugodnosti, ki so si jih žene že pridobile. Posamezne države skušajo čim bolj omejiti udejstvovanje žene v javnem življenju. Predvsem hočejo izriniti žene iz bolj plačanih mest, ročno delavko pa raje obdrže, ker dela za nižjo mezdo kot mož. Pri nas v Sloveniji je prišlo v času krize na eno odpuščeno delavko 5 do 6 odpuščenih delavcev.

Najbolj kritičen je bil položaj l. 1934., danes zaznamuje gospodarsko življenje delno izboljšanje. Celotno število brezposelnih žen je nekoliko padlo in to v severnoevropskih in sredajevropskih deželah, v Kanadi, Južni Ameriki in Južni Afriki. Ponekod postane brezposelnost bolj pereča le v nekaterih sezonskih strokah (Norveška, Litva). Drugod narašča brezposelnost pri mladih ljudeh. To velja za ročne delavke. Manj se pozna izboljšanje v trgovinskih in obrtnih strokah, kjer brezposelnost raste (Švica, Jugoslavija). Položaj intelektualk je na splošno še manj ugoden. Mnogo jih je brez posla v Kanadi, Švedski, Finski, Romuniji, Grčiji, Jugoslaviji in drugje.

Posebno poglavje tvori rastoča brezposelnost starejših žen. Po statistiki iz Anglije iz l. 1935. je 39% registriranih brezposelnih žen nad 35 let starih. Podobno je v Kanadi, Zedinjenih državah, Južni Afriki, Švedski, Norveški, Portugalski, Avstriji in Švici (kjer sta $\frac{2}{3}$ brezposelnih žen nad 35 let stari; med njimi je največ gospodinjskih pomočnic). V državah Vzhodne Evrope zaenkrat problem zaposlitve starejših žen ne dela še posebnih težkoč.

Od vseh najslabši pa je položaj poročene žene. Razne ankete so ugotovile, da je poročenih žen zaposlenih čim več, kolikor manjši je zaslužek mož. Iz tega sledi, da poročene žene iščejo službo predvsem zaradi tega, da morejo gmotno podpreti rodbino. Vendar so mnenja o pravici poročene žene do službe zelo deljena. Oblasti, strokovne organizacije, intelektualni krogi (Poljska) in celo nekatere ženske organizacije so se izrekle proti zaposlitvi žene, če je mož v službi. Mnoge države so uvedle za državne uradnice celo celibat (Avstrija, Južna Afrika). V Jugoslaviji so poročenim državnim uradnicam reducirali plače. V Južni Afriki ni med profesoricami, učiteljicami in vzgojiteljicami nobene poročene žene več.

Edini deželi, kjer prevladujejo še liberalnejši pojmi, sta Indija, kjer je večina žensk v službah poročenih, in Švedska, kjer so oblasti zaradi padca števila rojstev interesirane na tem, da žene čimbolj preskrbe.

Po statistiki iz l. 1936. so na svetu danes 4 milijoni breposelnih žen.

Posebno krivično pa je za ženo tudi njeno neenakomerno napredovanje v službah ter dejstvo, da so jim vodilna mesta po večini nedosegljiva. Tak je položaj zlasti v Romuniji, na Švedskem in tudi pri nas. Zanimive so odredbe, ki so izšle lansko leto v Grčiji in ki so ženo zelo prizadele. Tam ne sprejemajo ženskih moči niti v državne niti v one privatne službe, ki imajo kakšne koncesije od države. Dovoljene so ženam le službe v šolstvu in socialnih ustanovah (sirotišnicah, ženskih kaznilnicah, jaslih, otroških vrtcih). Učiteljice francoščine in glasbe se smejo nastavljati le v razmerju 1:2 z moškimi močmi. Ženske tudi ne smejo postati direktorice gimnazij.

Zelo značilen za našo dobo pa je pojav, da zavzemajo izpraznjena mesta delavk in nameščenk moške in sicer tako, da delajo za isto plačo, kot jo je prejela žena. To se dogaja n. pr. v Švici. Tudi v Nemčiji imamo sličen pojav. Tam dobe zaročenci pod pogojem, da žena prepusti bodočemu možu svojo službo in svojo mezdo, od države ali pa od posameznih industrijskih podjetij posojila za poroko.

Na drugi strani pa zaznamuje velik napredek v gospodarskem položaju in v pravici do dela ruska žena, ki so zanj oddelili nove delovne panoge ter skušajo empirično ugotoviti njeno specifično sposobnost za kakšno delo. Načelno pa so ji vsi poklici odprti. Prav pogosto dosega jo žene tam tudi vodilne položaje. Tako je 6% tehničnih inštitutov pod vodstvom žen. V znanstvenih poklicih jih je na vodilnih mestih $\frac{1}{8}$, še več pa v industriji in poljedelstvu.

* * *

Pravni položaj žene hočem obravnavati z vidika rodbinskega in dednega prava ter socialnih zakonodaj in zdravstvenih mer, ki so jih podvzele razne vlade z namenom, da omilijo težki položaj žene, znižajo visoko mortaliteto mater in otrok v zgodnji mladosti in predvsem pospešujejo nataliteto, ki v splošnem pada.

Pravni položaj žene v raznih državah je zelo različen. Zakonodaje evropskih držav glede ženinega položaja v rodbini delimo v tri skupine. (Delitev sem prevzela po razpravi dr. Vita Kraigherja, Žena v sedanjem rodbinskem pravu poedinih evropskih držav, ki je izšla v septemberski številki ZS lanskega leta.) Te tri skupine so: 1. Skupina držav, kjer je v veljavi zakonodaja Napoleonovega Code civila, 2. skupina srednjeevropskih držav z Nemčijo, Švico in Avstrijo na čelu, 3. skupina skandinavskih držav.

Francoski Code civil velja v Franciji sami ter v Belgiji, Luksemburgu, Poljski, Italiji, Nizozemski, Romuniji, Bolgariji, Portugalski, deloma v Jugoslaviji na teritoriju stare Srbije, dalje še v južnoameriških državah Argentiniji, Čilu in Braziliji. Tu veljajo v glavnem sledeča načela: S poroko postane žena lastnina moža in izgubi opravilno sposobnost. Določena je predvsem v to, da rodi otroke. V dednem nasledstvu deduje (po srbskem pravu) najprej moška linija do 6. kolena in nato ženska do 4. kolena. — Žena nad otroki nima pravice, oče je glava rodbine in ima očetovsko oblast. — Nezakonski otrok dobi materino ime. Iskanje nezakonskega očeta je prepovedano.

Srednjeevropska skupina z Nemčijo, Švico in Avstrijo na čelu priznava poročeni ženi opravilno sposobnost, omejuje pa jo v svobodni izbiri poklica in ponekod v svobodnem razpolaganju z imovino. Nezakonski otrok dobi materino ime, a oče mora skrbeti zanj. Po načrtih o preureditvi zakonikov se bo tej skupini pridružila še Francija, Italija, Romunija, Češkoslovaška in Jugoslavija. To bo pomenilo napredek za ozemlje stare Srbije, dočim je v Sloveniji, Hrvatski, Dalmaciji in Vojvodini itak še v veljavi avstrijski zakonik.

Po nastopu narodno socialističnega režima pa se je pravni položaj žene v Nemčiji nekoliko spremenil. Tako žena tam brez moškega dovoljenja ne sme odpreti bančnega računa. V dednem pravu je zelo zapostavljena. Dediči so v zapovrstnem redu: 1. sin ali vnuč, 2. oče, 3. bratje in njihovi moški potomci, 4. ženski potomci in njihovo potomstvo, 5. mati, 6. bratje in sestre in njihovi potomci. Žena deduje šele na osmem mestu. Žena in hčerke ne morejo biti posestnice zemljišč. — Oblast lahko izvede prisilno ločitev zakona, če je to v interesu javnosti (tu pridejo v poštev politični momenti in pa nevarnost združitve dveh zločinskih tipov).

Naprednejši od srednjeevropskega je madžarski zakon.

V skandinavskih državah: Švedski, Norveški, Finski, Danski in Islandiji je izvedena popolna enakopravnost žene in moža pred zakonom. Pravice zakoncev so skupne in enake. Žena za nobeno stvar ne potrebuje privoljenja moža. Sprejme lahko možovo ime ali pa obdrži svojega. Pri ločitvi ni krivca. Skandinavske države (predvsem Norveška) razlike med zakonskim in nezakonskim otrokom ne poznajo. Nezakonski otrok

dobl ime po očetu in oba roditelja sta ga dolžna vzdrževati do 18. leta. Oče niti ne sme zapustiti države, če ni poskrbel za otroka.

Popolno enakopravnost za ženo je sprovedla v rodbinskem pravu tudi Sovjetska unija, ki je v nasprotju z določbo carskega kodeksa, da žene brez moževega dovoljenja nihče ne sme sprejeti na delo, dala ženi popolno svobodo. Žena ni dolžna slediti možu v novo bivališče. K družinskim izdatkom prispevata zakonca sorazmerno. Žena lahko obdrži svoje ime. Ločitev je lahka in se izvrši po želji obeh ali enega zakonca. Krivca ni. Ločenca nadalje oba skrbita za otroke in znaša vzdrževalnina do ene tretjine moževe ali ženine plače. Otroke prisodi oblast tistemu, ki bo lažje in bolje zanje skrbel. Dočim je carski zakonik določal, da nezakonski otrok ni v sorodu niti z očetom niti z materjo, danes zakon razlike med zakonskim in nezakonskim otrokom sploh ne pozna.

Zanimiva je borba indijskih žen za enakopravnost in proti starim institucijam, ki so še v veljavi. Bore se proti sklepanju otroških zakonov, proti prostituciji, za dovoljenje, da se sme vdova ponovno poročiti, ter za ločljivost zakona.

Pravni položaj Japonke je precej mizeren. Popolnoma brezpravna je predvsem žena nelegaliziranega zakona, to je zakona, ki je bil sklenjen proti volji hišnega starešine. Isto dejanje ali prestopok se pri možu in pri ženi različno ocenjuje. V slučaju zakonolomstva ima mož pravico do ločitve, če je žena kriva; če je pa mož kriv, žena te pravice nima. Kazen za ženo znaša v takem primeru dve leti zapora, mož ostane nekaznovan. Ločitev zakona je lahka, potrebno je le soglasje obeh strani. V dednem pravu je žena še posebno zapostavljena. Do leta 1900. je bilo starišem po zakonu dovoljeno prodajati deklice v javne hiše. Godi se pa to prav pogosto še zdaj.

* * *

Socialna in zdravstvena zakonodaja je za vsako delovno ženo in njenega otroka ter za napredek vsake države največjega pomena. Razvila se je ta zakonodaja vzporedno z industrijo in to predvsem v povojni dobi. Tako imamo danes razen v nekaterih primerih po večini v vseh državah napredno in moderno socialno in zdravstveno zaščito. Motivi, ki so vedli posamezne države do tega, so različni. Rezultat pa je seveda odvisen od tega, ali, kako in v koliki meri se odločbe teh naprednih zakonov izvršujejo in ali morejo nuditi zadostno protitež velikim socialnim zlom in boleznim današnjega časa.

Prvi poskus splošne zaščite ženske delovne sile je bil izvršen v okviru versajske mirovne pogodbe. Od tedaj naprej pripravlja glavne zakone za socialno skrbstvo Mednarodni urad dela, ki izdaja konvencije in priporočila. Na podlagi teh potem posamezne države urejajo svojo socialno zakonodajo.

Dosedaj so izšle te konvencije in priporočila:

Žena, zaposlena v trgovini in industriji mora dobiti dopust 6 tednov pred in po porodu. Pripada ji tudi podpora za vzdrževanje ter brezplačna zdravniška in babiška pomoč. — Nočno delo žen v industrijskih podjetjih je prepovedano (od 10. zvečer do 6. zjutraj). — Podjetja za pridobivanje svinca ne smejo zaposlovati žen in otrok. — Z minimalno mezdo naj se zaščiti dnevni zaslužek žene v domači industriji, ker so v tej industriji kolektivne pogodbe izključene. — Usvojen je princip enake mezde za moža in ženo in 40urnega delavnega tedna.

Večina držav je te določbe že uvedla ali pa podobne zakone še pripravlja. Nekatere naprednejše države so uvedle še celo vrsto modernih zakonov in ustanov za socialno in zdravstveno zaščito žene in otroka. To so: obvezno bolezensko in starostno zavarovanje, izjemno postopanje z nosečo ženo, prenatalne klinike (ki jih imajo zlasti v Franciji in Angliji, kjer se jih poslužuje 40% žen), posvetovalnice za noseče žene, dečji domovi, jasli pri večjih industrijskih obratih, dečje kolonije, počitniški domovi in podobno.

Poleg državnih oblasti skrbe za socialno in zdravstveno skrbstvo še večje mestne občine, v veliki meri je pa to tudi stvar privatne iniciative.

Napredno socialno in zdravstveno zakonodajo imajo predvsem: Sovjetska Unija, Anglija (vendar so šele v najnovejšem času uzakonili 8urni delavnik za žene in mladoletnike) in Francija, ki sta uvedli podobne zakonodaje tudi v svojih kolonijah, dalje Poljska, Finska, Avstrija, Nemčija, Italija, Češkoslovaška, Jugoslavija in Kitajska. Precej zastarela je zakonodaja v Belgiji, Bolgarija pa ima socialno zakonodajo šele v osnutku. Na Japonskem so šele l. 1931. znižali delovni čas od 14 na 12 ur dnevno.

* * *

Za današnjo dobo je značilno splošno nazadovanje števila rojstev. Padla je nataliteta v Nemčiji, Danski, Belgiji, Švedski, Franciji, Angliji, Estoniji, Češkoslovaški, Grčiji in drugod. Podatke o porastu natalitete beležimo le iz Rusije, dasi je bil do nedavnega splav tam legaliziran, ter iz Italije, iz podeželja, dočim v večjih italijanskih mestih število rojstev pada. Posamezne države skušajo na razne načine dvigniti število rojstev in dajejo v ta namen zelo ugodna posojila, davčne olajšave, uvajajo davek na samce in podobno.

Poleg prizadevanja, da dvignejo število rojstev, skušajo države zmanjšati število smrtnih slučajev pri materah in otrokih. Zlasti je velika umrljivost nezakonskih mater in otrok. V Nemčiji je l. 1933. umrlo 7‰ zakonskih in 11·5‰ nezakonskih mater. V New Yorku umre letno trikrat več nezakonskih kot zakonskih mater. Na Danskem so ustanovili tkzv. obljudovalno komisijo in materinsko pomoč, ki nudi nezakonski materi leto dni brezplačno bivališče in oskrbo. V državni porodnišnici v Pragi sprejmejo nezakonsko mater 4 tedne pred porodom, nato lahko ostane tam še tri mesece brezplačno. Če je pozneje potrebno, skrbe še celih 6 let za otroka in prispevajo zanj po 100 Kč mesečno. Tudi za naprej ostane otrok pod nadzorstvom mladinskega skrbstva. — Estonska daje vsaki noseči materi brezplačno zavetišče v zavodu za dobo 6 mesecev, otroka pa obdrži za 3 leta. Tudi tu deluje komisija za prirastek ljudstva. — V Angliji mora nezakonski oče plačevati za otroka do njegovega 13. odn. 16. leta. Oblast in unija za zaščito otrok gledata na to, da po možnosti preskrbita nezakonski materi zaposlitev v otrokovi bližini. — Na splošno je najmanjša umrljivost mater na Danskem. V Indiji je padla umrljivost porodnic od 10‰ na 4‰. Prav zanimiva je tudi statistika o umrljivosti otrok v 1. letu starosti, ki nam nazorno govori o razmerah v raznih deželah. V procentih znaša umrljivost:

Čile	25	Ulster	8,6
Romunija	19,2	Škotska	7,7
Madžarska	15,4	Francija	6,9
Bolgarija	15,3	Irska	6,7
Jugoslavija	15	Anglija	5,7
Letonska	13,3	Švica	4,8
Palestina	13,1	Švedska	4,7
Poljska	12,7	Holandija	4
Češkoslovaška	12,3	Avstralija	4
Španija	11	Nova Zelandija	3,2
Italija	10,1		

Skoraj vse države se bore tudi proti umetnemu splavu in ga strogo kaznujejo (zlasti v Nemčiji in v Italiji). Vkljub temu se računa, da je število splavov ogromno. V Nemčiji zaznamujejo letno pol milijona znanih splavov. Od teh umre letno 80.000 žen, 300.000 jih zbolijo in 200.000 jih ostane trajno bolnih. V Italiji pride na 1 milijon porodov 80.000 legitimnih splavov: največje je število splavov v gornji Italiji, ki ima velike industrijske centre). V Rusiji je bil do nedavnega splav dovoljen, če ga je izvršil zdravnik v bolnici. Lansko leto pa so bili sprejeti novi zakoni, ki splav dovoljujejo le v slučaju zdravstvene indikacije in v slučaju, da so starši dela nezmožni. Na Češkoslovaškem je bil že izdelan zakonski osnutek, ki naj bi dovoljeval tudi splav iz socialne indikacije, zakon pa še ni bil sprejet.

Da omenim še gledanje posameznih narodov na veliko socialno zlo, prostitucijo. Reglementacija prostitutk je obvezna danes še v vsej zapadni Evropi, dalje v Poljski, Rumuniji, Grčiji in Nemčiji (Nemčija je leta 1927. odpravila reglementacijo, toda narodni socializem jo je leta 1934. zopet uvedel). Nimajo pa reglementacije Rusija, severnoevropske države, Avstrija in Jugoslavija.

* * *

Tudi pregled pridobljenih političnih pravic žene je prav zanimiv. Kar čudno se nam zdi, ko beremo, da imajo n. pr. žene Južne Afrike in Rodezije (seveda le žene bele rase), Velikih in Malih Antilov, Urugvaja in drugih našim evropskim pojmom oddaljenih zemelj popolno, aktivno in pasivno volilno pravico, da jo pa na drugi strani napredne države, n. pr. Francija, še nimajo. Vzroki so različni, seveda predvsem politični. (V Franciji je že trikrat parlament sprejel v svoj program, da uzakoni popolne politične pravice žene, toda vsakokrat se je uspeh razdril na odporu senata. Glavni razlog je bil strah senata pred porastom klerikalnih glasov v Franciji, ker bi bila klerikalna stranka med ženami brez dvoma dobila lepo število volilcev. Tudi sedanja skupščina ima v načrtu, da pribori ženi politične pravice).

V naslednjem hočem navesti le nekatere bolj znane države, ki so si v njih žene že pridobile volilno pravico, in druge, kjer je še nimajo.

Popolno aktivno in pasivno volilno pravico imajo žene v: Avstraliji, Braziliji, Veliki Britaniji, Danski, Estoniji, Finski, Indiji, Irski, Kitajski, Novi Zelandiji, Norveški, Poljski, Rusiji, (30% izvoljenih poslancev je žen), Turčiji, Švedski, Španiji, Združenih državah i. dr.

Imele so aktivno in pasivno volilno pravico žene tudi v Avstriji, kjer pa je volilna pravica za moške in žene po nastopu avtoritarnega krščansko socialističnega režima postala brezpredmetna, in v Nemčiji, kjer od leta 1933. kličejo državljane k glasovanju le za slučaj plebiscita.

Delno volilno pravico imajo žene v Belgiji (kjer volijo le vdove v vojni padlih vojakov), Madžarski in Portugalski.

Pravico glasovanja v občinske zastope imajo žene v Grčiji, Rumuniji, Bolgariji, (le matere), Palestini in v državah Južne Amerike. Imele so to pravico tudi Italijanke, z nastopom fašizma pa so jo izgubile.

Niti pasivne niti aktivne volilne pravice nimajo: Vatikan, Francija, Švica, Egipt, Irak, Perzija, Mehika, Japonska (Japonkam je bilo do leta 1922. sploh prepovedano udeležiti se političnega zborovanja), Jugoslavija in še nekaj drugih dežel.

* * *

Celotna slika nam kaže borbo na vseh straneh, uspehe in neuspehe. Kakšna naj bo danes naša prognoza za nadaljnji razvoj ženskega gibanja? To je odvisno predvsem od poti, ki bo šlo po njej svetovno gospodarstvo, ter od političnih prilik.

Največji napredek v pogledu enakopravnosti z moškim je dosegla dosedaj žena severnoevropskih držav in pa Rusije, kjer skušajo slediti Ljeningovemu načelu: „Važno je, da dobe moške in žene enako izobrazbo v zakonodaji, socialnem življenju, administraciji in vladanju.“ Temu načelu pa stoji nasproti mišljenje ideologov ruske sosedice, nacionalno socialistične Nemčije: „Ženska je zato tu, da služi moškemu, in samo zato je tu, ker moški ne morejo roditi otrok. Da je ženska zašla v produkcijo in da konkurira z moškim, je prav tako ena izmed posledic materialističnega duha. Družabne odnose je treba urediti tako, da ženskam ne bo treba delati ali študirati, marveč da bodo živele od moškega zaslužka, kakor je to bilo v preteklih stoletjih. Samo po sebi pa se razume, da je treba ženi odvzeti politične pravice.“ (ŽS, 1933) Hitler pravi v svoji

knjigi „Mein Kampf“: „Za može je država in boj, za žene mož, družina otroci, in dom“, in zopet na drugem mestu: „Pri vzgoji deklet je treba polagati največjo pažnjo na njih telesno vzgojo, nato na njihove duševne zmožnosti in končno na intelekt.“ V tem smislu je danes v Nemčiji sestavljen tudi učni program in se dekleta predvsem fizično vezbajo ter uče nauka o rasizmu, podedovanju, etnologiji in podobno. Zato so od 18.000 visokošolk iz leta 1932, šteje nemške univerze dve leti pozneje le poldrugi tisoč študentk. Zato morajo dekleta po končanih srednješolskih študijah v delovne tabore, kjer se uče gospodinjstva in dela na polju. (L. 1934. je bilo v Nemčiji 242 delovnih taborov za dekleta, ki v njemu odslužijo oblatnjo „Fraudiensjahr“).

Torej naša prognoza? Mislim, da nam je vsem jasno, da nazaj ne moremo in ne smemo. Naš ideal je popolna in brezpogojna enakopravnost vseh ljudi in žene posebej. Naš ideal je skupno delo moža in žene za napredek človeštva ter demokracije v svoji najpopolnejši obliki. In vse to je tudi naša naloga.

Kritike in poročila

Ljubljansko gledališče. Drama. Dramatski prvenec Joke Žigona „Kadar se utrga oblak“ je bilo v letošnjem letu prvo izvirno delo še živečega domačega avtorja.

Drama je presenetila z lepim in spretnim dialogom, močno označitvijo nekaterih oseb in krepko realistično prikazanega dejanja. V gledalcu za trajno vendar ni zapustila močnega in pozitivnega vtisa. Glede zgradbe je neprijetno učinkovala analitska metoda dela in pozna razrešitev predfabule, glede vsebine pa moreče preteča katastrofa, ki v svoji neizogibnosti ne nudi nobenega rešilnega oddiha.

Naslov dela „Kadar se utrga oblak“ se nanaša na naravno katastrofo, ima pa tudi simbolni pomen v družinski tragediji. Lesni trgovec in mogotec Jakob Kalan je v mladih letih pregnal mladega bajtarja, da si je na njegovem mestu zgradil elektrarno, obenem pa še z denarjem preslepil nevesto njegovega sina Andreja in si jo vzel za ženo. Andrej je izprva taval po svetu, nato pa postal prvi žagar pri Kalanu. Njegovo nezakonsko hčer Lenko je vzela k sebi Kalanka in jo vzgaja z domačim sinom Lojzetom. Med Lenko in Lojzetom se vname ljubezen. Očetu je to prav, saj upa s privoljenjem v ta zakon popraviti mladostni greh, ki ga je zagrešil nad Lenkinimi starši. Mati pa se zgrozi, zakaj le ona ve, da sta Lojze in Lenka prav za prav brat in sestra. Lojze ni Kalanov sin, spočela ga je tik pred poroko z Andrejem, svojo edino resnično ljubeznijo. V brezupni grozi razodene resnico. Ob naraščanju vodà se zamaši jez nad Kalanovo elektrarno in katastrofa preti. Andrej plane v vihar, da bi očistil jez in rešil elektrarno — za sina. Toda po nesreči strmoglavil v strugo in umre. Jez resnično ne vzdrži in vse se zruši. Lenka gre za očetom prostovoljno v smrt.

Skrbnejša uprizoritev in prikladnejša razdelitev vlog bi bili delu gotovo pripomogli do večjega uspeha. Režiser g. Debevec je nekatere slike sicer lépo izdelal, vendar je v drami ostalo dosti neskladnosti in nenaravnosti. Osebe se v dani ambijent niso dovoljno živjele. Najmočnejša postava je bil romantično zgrajeni Skrbniškov trgovec Lipe Izda, ostale vloge se pa niso dvigale nad povprečnost.

Druga češka noviteta letošnjega sporeda je bila izrazito sodobna komedija „Na ledeni plošči“, ki ji je avtor dramatik Viljem Werner.

Stari idealistični profesor Junek ne more dohitevati pospešenega sodobnega časa. Z ljubeznijo in skrbjo lahko sledi novim potem svojih otrok, z razumevanjem in bojem jim ne more. Najstarejši sin je brezposelni inženir, ki nima med polno življenjsko vero in trpkó in cinično zagrenjenostjo. Starejša hči je zdravnica, ki ima poleg veselja in resnosti do samostojnega poklicnega dela še vedno veliko mero ljubezni do povprečnosti

in praktičnega zakonskega življenja. Mlajši sin že ne pozna več idealov in razočaranj starejšega brata. Veselo tratenje časa s športom mu zadovoljivo izpolnjuje lalikomiselno življenje. Najmlajša hči pa se bori za filmsko kariero, za katero žrtvuje tudi ljubezen, zakon in čast.

Temeljni motiv komedije ni nov. Novo pa je iz vsakdanjega življenja zajeto reševanje aktualnih moralnih in socialnih vprašanj, ki jim je zlasti v zasnovi avtor postavil močno podlago. V izvedbi je pa znatno popustil in moč dela od dejanja do dejanja pada.

Režiser Ciril Debevec je v igro položil mnogo globokega razumevanja in okusa. Sam je igral starega profesorja, njegovo ženo gospa Šaričeva, otroke pa so podali Jan, Boltarjeva, Sincin in Vida Juvanova. Dobre so bile nekatere stranske vloge, predvsem gospa Gabrijelčičeva kot teta Mala in gospod Skrbinšek kot filmski režiser Pavelka. Največ galerijskega priznanja je bil deležen gospod Potokar kot nogometaš Franta Cikan.

Sodobno življenje obravnava tudi drama „Atentat“ švicarskega avtorja W. O. S o m i n a.

Žena odličnega političnega delavca ustrelil notranjega ministra zato, ker jo je onečastil in duševno zaslužnil. Strašni dogodek zajame vse mesto. Policija je na nogah. Išče se krivec. Sum pade na njenega moža. Po brezizraznih duševnih peripetijah prizna žena možu svoje dejanje. V obupni grozi ne najdeti druge rešitve kakor skupno smrt.

Ko bi bilo delo objektivno idejno močnejše utemeljeno, bi imelo višjo umetniško podstavo, tako pa leži vsa njegova cena le v psihološki zgradbi individualnega junaka. Z izredno silo prikazuje avtor predvsem erotične odtenke edine nastopajoče zakonske dvojice.

Kompozicija dela je strnjena, dejanje zgoščeno in dramatska napetost, kljub nekaterim nelogičnostim, spretno stopnjevana do zadnjega prizora.

Režija g. Milana Skrbinška je s poglobljenostjo v možne podrobnosti ustvarila z „Atentatom“ eno najmočnejših letošnjih uprizoritev. Edina igralca ga. Mira Danilova in g. Levar sta s svojo silno, prepričevalno igro dokazala izredne umetniške zmožnosti.

S. T.

Bežen pogled na rusko ženo. Reformna komisija pri češkoslov. Š V S P je lani priredila ekskurzijo v Rusijo z namenom, da si ogleda šolstvo in spozna življenje ljudstva po mestih in na kmetih. Videli so marsikaj novega, lepo urejenega, pa tudi marsikaj, česar ne morejo odobravati. Ženske članice komisije so se zanimale zlasti za življenje ruske žene, za njen položaj v socialistični državi. Dr. L. Nosilová-Zlesáková popisuje v „Ženski Radi“ svoje vtise o novi ruski ženi. „Ni mesta, ni dela, ni življenja, kjer bi je ne bila videla,“ pravi, „in povsod stopa za svojim ciljem trdno, s hitrim tempom in z nepopisno žilavostjo.“

Nova uprava je izvedla načrt za enakopravnost žene z možem dosledno, od začetne koedukacije v šoli do javnega dela. Dr. Nosilová je opazovala skupno šolanje dečkov in deklic. Med obema spoloma vladajo res radostni, tovariški, priprosto človeški odnosi, ki so daleč od frivolne pobarvanosti. Ženo, ki je nastavljena za kondukerko na tramvaju, ali miličnico v osebi stražnika na ulici merijo in cenijo samo kot človeka in delovno moč. Katerokoli delo, uspeh in prestopke žene presojuje samo s stališča človeka, ne spola.

Značilen je Ševčenkov spomenik v Harkovu: okoli nadnaravno velike postave ukrajinskega buditelja se vzpenjajo simbolični liki iz zgodovine ruskih vstaj in zmog od najnižje do najvišje stopnje. Spodaj na podstavku stoji ruska žena, sužnja, s sklonjeno glavo, uklenjena v vedno se ponavljajoče nezaželjeno materinstvo: vih kipa pa končuje postava mlade žene s ponosno dvignjeno glavo in s knjigo v roki. To je žena, ki predstavlja novo rusko ženstvo in ki daje pečat sedanji Rusiji. Po mnenju dr. Nosilove bi bili v zmoti, če bi sodili, da ta žena odklanja materinstvo. Kult deteta je v ZSSR velik in splošen, toda materinstvo je za ženo to, kar bi ji moralo biti: radovoljno in radostno življenjsko izpolnjevanje, sreča, ne pa prisilna ali edina izpolnitev življenja.

Ruska žena je povsod pri delu. Potrebuje jo zemlja, kličejo jo zgradbe. Žena je v tekmi in konkurenci ter kaže, kar zna. Stoji v isti vrsti z možem in štiti jo edini izjemni zakon: dva meseca pred porodom in dva meseca potem ima plačan dopust. Delovno pravo, kolektivne pogodbe, zakoni ne poznajo izjemnih določb za ženo. Žena je enaka članica občestva, kakor mož, vse je za oba enakó in skupno. Češko opazovalko je zanimalo, kako so se žene obnesle pri teh, za vse tako enakih pogojih. Povpraševala je povsod samo moške. V tovarni v Leningradu, v upravi dečjega sanatorija v Harkovu, v Parku kulture in počitka v Moskvi: kako so se izkazale, koliko jih je...? Povsod isti odgovor: „Kako mislite, no, kakor možje.“ Včasih je žena celo spretnejša in natančnejša pri delu. Posebnih zamud ni pri ženah. Mezdo imajo isto kakor moški, po kakovosti dela in izvrševalne moči in po mezdnem razredu, v katerega delo spada. Možje so ji odgovarjali odkritosrčno in preprosto, toda z začudenjem. Omožena, samska? — to je vendar njena stvar. V Rusiji samskih žen skoro ni, ker je lahko ustanoviti družino. Žena dela kakor mož, skrb za otroka pa prevzema v vedno večji meri država. Problema brezposelnosti in krize ni, zato se mladi ljudje zgodaj poročé. Tudi ločujejo se, toda statistike kažejo, da se razmere boljšajo; čimbolj se država oddaljuje od zaleta revolucije. Danes je za ločitev potrebno privoljenje obeh zakoncev. Smoter državne uprave je v prizadevanju, da se postavi družina na trdno podlago, toda ne na tako, da bi bila ženi edino delovno področje. V Rusiji so tudi žene brez poklica, toda država zahteva od njih prostovoljno javno delo.

Dr. Nosilová je videla v Leningradu ravnateljico tovarne, v Moskvi ravnateljico največjega Parka kulture in počitka, ravnateljico tujsko-prometnega urada, zdravnice v sanatorijih, vodnice tujcev, inženirke v Dnjeprgesu — povsod žene in žene. Mlade, prijetne, polne veselja, katerega daje uspeh in veselje do dela. Opazovala jih je le v večjih mestih, na kmetih ni bila, tudi ne v oddaljenih republikah. Toda to, kar je videla, pravi: „je pot nove žene, ki si lahko izbira poklice po svojih sposobnostih in po tem, kakor ji ga določajo okoliščine, a ne protekcija.“ P. Hočevarjeva

Leposlovna dela jugoslovanskih in bolgarskih književnic v letu 1936. Pri Slovencih, Hrvatih in Srbih izkazuje malokatero leto tako malo novih ženskih knjig, kakor jih je izšlo lani. Desanka Maksimović, članica beograjskega Penkluba in najboljša jugoslovanska pesnica, je izdala „Nove pesme“, ki predstavljajo prvovrstno umetnino in pričajo, da je Maksimovičeva pesniški talent, kakršnih je malo tudi med moškimi.

Feddy Martinčić, mlada hrvatska pisateljica in članica zagrebškega Penkluba, je prejela književno nagrado „Društva hrvatskih književnika“ za roman „Zmijski skot“. Martinčićeva je napisala že dva romana: „Njezina sudbina“ in „Igra života“. V rokopisu ima dovršeno povest „Kroz tamu“, sedaj pa piše roman „Opasna varka“. „Društvo hrvatskih književnika“, izdajatelj „Savremenika“, je podelilo lani dve nagradi za najboljši roman, Martinčićevi in Ivanu Dončeviću za roman „Zemlja, vuk in vjetar“.

Bogatejši uspeh pa izkazuje lansko leto v bolgarski ženski literaturi: Elisaveta Bagrjana, najmočnejši ženski pesniški talent, je izdala zbirko pesmi „Srce čovješko“, Bagrjana je stalna sotrudnica priznanih leposlovnih revij. Poleg številnih prevodov iz tujih pesnitev je izdala doslej tri zbirke pesmi: „Vječna in svjata“ ter „Zvezda na morjaka“ in mladinsko knjigo „Trkulnata godinka“. Bagrjana gleda svet le skozi prizmo lastnega srca. Njeno življenje je polno užitek, trpljenja in razburjenja, ljubezni do priproste domače grude in do zmehaniziranega zapadnega sveta. Iz vseh pesmi odseva njena lastna duša, vedno enako občutljiva in globoka, toda vedno v drugi obliki in od nove strani. V zadnji zbirki je tudi pesem „Slučaj“, posvečena našemu književniku Izidorju Cankarju.

Marija Grubešljijeva, ki ima tudi že priznano ime, je izdala povest „Bjegtstvo na Metodi Nikov“. Grubešljijeva je verna opazovalka bolgarskega javnega življenja in ga razgalja z duhovito, sarkastično besedo.

Veselina Genčvska je objavila roman „Sestra Dobrinova“, Fani Popova-Mutafova pa zgodovinsko sliko „Dešterjata na Kolojana“, ki se zdi kakor kronika iz XIII. stoletja. V romanu nastopajo najvažnejše osebnosti ne samo bolgarske nego vse evropske zgodovine.

Jana Jazova, najmlajša bolgarska pesnica, je doslej izdala dve lepi pesniški zbirki: „Bunt“ in „Krstove“, lani pa je objavila roman „Ana Djuļgerova“, v katerem slika šest ženskih likov; samih temnih obrazov iz sofijskih umetniških krogov. Jazova je bolj pesnica kot pisateljica in „Ana Djuļgerova“ ne dosega umetnostne vrednosti njenih pesniških zbirk.

Starejša bolgarska književnica Ana Karima je objavila lani roman „Irina“, Ganka Najdenova pa je uredila pisma, ka' era je pisala Lora, prijateljica velikega bolgarskega književnika Jarova. Naslov tej zbirki pisem je „Lora do Javorov“.

P. Hočevarjeva

Obzornik

Ženska društva. V nedeljo 21. marca je imelo Kolo jugoslov. sester svoj petnajsti, jubilejni, občni zbor v prostorih restavracije „Zvezda“. „Kolo“ spada med naše največje ženske organizacije. Razen ljubljanske matice, ki ima okrog 1000 članic, ima 31 podružnic in 28 poverjeništev po vseh krajih Slovenije. Društvo se bavi predvsem z humanitarnim delom. Kakor je bilo razvidno iz referata tajnice ge. Gostičeve, je društvo v prošlem letu priredilo tri večje dobrodelne prireditve: za materinski dan, 1. decembra in za božič. Razen tega je imelo več počitniških kolonij v domu Franje Tavčarjeve v Kraljevici. Pri volitvah je bilo v odboru le malo sprememb. Predsednica je ostala, kakor vsa leta, dvorna dama ga. Franja Tavčarjeva.

Isti dan je imela v klubski sobi kavarne „Union“ svoj redni občni zbor Zveza akademsko izobraženih žen. Po poročilu tajnice prof. Kozinove se je društveno delovanje v prošlem letu osredotočilo na izdajanje „Bibliografije slovenskih pisateljic“, slovenskega dela skupne bibliografije, ki jo je izdala Zveza akad. izobraženih žen za dubrovniški kongres. Delo je opravila za nas prof. Zlata Pirnat. V ostalem je imelo društvo le en članski sestanek, na katerem se je razpravljalo o „statutu žen“, ki ga je bilo treba izdelati za zasedanje DN v Ženevi. Odbor je ostal isti, volitve, ki se vrše vsako tretje leto, bodo šele na prihodnjem občnem zboru.

Počitniški dom celjskega kola jugoslov. sester v Bakarcu bo odprt letos že v predsezoni, od 14. maja do 10. junija. Podrobnosti glede preskrbe in cen prinašamo na ovoj.

Mirovno delo se umika oboroževanju. Zadnje čase se je začela tudi Anglija, kakor toliko evropskih držav, vročično oboroževati. Kovinska industrija je vsled tega tako zaposlena z izdelovanjem orožja, da so morali zdaj ustaviti zidanje novih hiš, ki so po večini stavbe iz armiranega betona. Posledica tega bo seveda povišanje najemnine v teh novih hišah, ki so bile sezidane zato, da olajšajo stanovanjsko bedo.

Usodne posledice brezposelnosti. Zadnje čase splošna gospodarska kriza nekoliko popušča in možna je spet večja zaposlitev delavcev. Na Češkem je prišlo tako daleč, da kvalificiranih delavcev primanjkuje. Deloma zato, ker se mladi v obupu, ker niso pričakovali zaposlitve, niso kvalificirali, velik del pa zato, ker so mnogi kvalificirani delavci v dolgi brezposelnosti svojo kvalifikacijo izgubili: odvadili so se dela, za katerega so bili izsolani. V brezposelnosti so bili prisiljeni, opravljati tudi težaška dela, da so kaj zaslužili, in so si s tem pokvarili roke za finejšo, preciznejše delo. Barvarji, ki so pri gradnji cest dobili razpokane roke, svojega pravega dela ne morejo več opravljati, ker bi jim ob strupenih barvah stalno grozilo zastrupljenje krvi. Mehaniki in tek-

stilni delavci so izgubili fini tip, ki ga potrebujejo. Tako leta brezposelnosti onemogočajo tem revežem zaposlitev še zdaj, ko bi bila gospodarsko spet mogoča.

Smrt hrvatske kulturne delavke. 23. I. 1937 je umrla v Zagrebu „narodna učiteljica“ Marija Jambrišak. Bila je ena prvih hrvaških učiteljic. Prva, ki je zahtevala za učiteljice enakopravnost z učitelji, posebno v plači. Študirala je v Zagrebu, pozneje pa tudi na Dunaju. Proučevala je tudi nemške prilike. Bila je rojen pedagog ki je znala tudi svoje učenke naučiti pravega poučevanja. Trudila se je za žensko srednjo šolo v Zagrebu, ki jo je dosegla 1892. l. (Sedaj I. ženska realna gimnazija.) Vodila je na njej pedagoško sekcijo. Bavila se je tudi z društvenim delom. Ustanovila je „Gospojinski klub“ v Zagrebu. Na njen predlog je bil denar, zbran za spomenik ubiti carici Elizabeti, porabljen za ustanovitev dekliškega internata. Ona je tudi predlagala osnovanje „Lige za zaščito dece“. Ob njeni 80letnici se je začel zbirati fond za „Dom učiteljic“, katerega ustanovitev je bila njena stara želja. — Jambriškova je bila tudi pisateljica: razen nekaj strokovnih člankov je napisala tudi nekaj potopisnih črtic, knjigo o dostojnem vedenju, nekaj beletrističnih črtic in tri zvezke o „Znamenitih ženah“.

Osnovanje začasne gospodinjsko-gospodarske komisije. Na Dubrovniškem kongresu je sekcija JŽZ za Slovenijo na predlog predsednice „Društva gospodinj“, ge. Vika Kraigher, predlagala ustanovitev gospodinjsko-gospodarske komisije, kakor že obstoji v Jugoslaviji, tudi pri Mednarodni ženski zvezi. Naloga komisije naj bi bilo priznanje gospodinjstva za poklic in priznanje važnosti gospodinjskega dela, zavarovanje gospodinj itd. Sedaj je bila pri Mednarodni ženski zvezi osnovana začasna komisija, ki naj pouči potrebnost take mednarodne komisije. Njene članice so: Dame Janet Campbell, lady Pentfland, gdč. Matheson za Anglijo in gdč. Huberova za Poljsko. Našo državo pa bo zastopala kot predsednica komisije ga. Vika Kraigher, ki je to komisijo zamislila in izdelala zanjo načrt.

V Argentiniji pripravljajo nov zakon proti spolnim boleznim, podobnega našemu. Odslej bosta morala oba zaročenca pred poroko prinesiti zdravniško spričevalo, da nimata kake bolezni; brez tega spričevala se jima zakon ne bo dovolil. (Naš zakon je predpi-oval zdravniško spričevalo le za moža, kar je bila vsekakor napaka. Sedaj je ta odredba pri nas sploh razveljavljena.)

Gospa Klara Rill, soproga nemškega novinarja, ki je velik prijatelj Jugoslavije, se je lansko poletje mudila na našem Jadranu in nam je poslala navdušeno pismo, ki ga žal, vsled pomanjkanja prostora, ne moremo priobčiti v celoti, posnemamo pa tu iz njega par vrstic:

„Do tedaj sem vedela le iz pripovedovanja, kako da je jugoslovanski Jadran lep. Toda ko sem stala nekega krasnega popoldneva v sušaškem pristanišču in ko sem se vozila po sinjem morju pod večno modrim nebom proti Kraljevici, tedaj sem resnično začela jugoslovanski Jadran doživljati globlje, kot bi bila kdajkoli o tem sanjala...“

Na koliko lepih in pomembnih podrobnosti se vsak dan spominjam, čeprav jih ne morem vseh naštetih. V spomin mi prihaja na primer lov na tune, prvi sunki burje, grobovi v skali, nam Nemcem neznan, ki sem jih prvič videla v Kraljevici, ter divna proslava kraljevega rojstnega dne zvečer na morju. Nikdar ne bom pozabila vesele, razgibane vožnje na čolnu v Bakar z dobro, staro g. Mašo, nekaterimi gosti iz Franjinoga doma in zvestim slugom Markom. Vse to pa je presegala svojevrstna gostoljubnost v Franjinem domu, kjer sem se počutila kot doma, prisrčna neprisiljenost vseh, ki sem jih tam spoznala, ter zdravo, sončno pojmovanje življenja pri prebivalstvu Kraljevice...“

Kraljevica zame ni le lepo, idilično kopaljšče na jugoslovanskem Jadranu, temveč pojem, pojem nečesa lepega, nečesa, kar je vredno doživeti in kar si mora želeli vsaka žena za svoj počitek.“

šek Din 7.—. **Po Din 6.—:** Iči Turk, Justina Novak, Ivanka Turnšek, Tinca Thuma, Vanda Muha, Fanči Markon, Frančiška Kosi, Neimenovana, Lujza Glaser, Marjana Glaser, Mimi Privšek, Mimica Hrašovec, Marija Banko, Erna Jakac, Čedka Vatovec, Anežka Krivic, Krista Žeme, Ivanka Mastnak, Mici Meden, Magda Rant-Sirc, Karolina Zadnik, Ivanka Šparemblek, Betka Habjan, Marica Brenčič, Marija Rebec, Lena Stambuk, Marija Rebec, Anica Urbanič, Marija Domicelj, Ant. Ukmar. - Zora Gabrijelčič 5.50. **Po Din 5.—:** Milena Dimović, Roza Kuharič, Zofija Ferluga. **Po Din 4.—:** Iva Žužek, Julija Strnad, Marija Zirer, Ana Hočevar, Berta Pikuš, Angela Zupanc, Greti Šerbec, Tončka Taučer, Darinka Jošt, Fanika Kos, Ivanka Resman, Ivanka Veroga, Vilma Šemrov, Fanči Martinčič, Ivanka Trnka, Mara Knez. **Po Din 3.—:** Karolina Wetz, Anica Vatovec, Mavrica Legiša, Ema Rihar, Olga Jelušič, Ana Turk, Pavla Božič. **Po Din 2.—:** Paula Varl, Marica Šprager, Grete Turk, Olga Lesjak, Mila Zupanič, Nežka Šegula, Nuša Lavrič, Pavla Peršuh, Roza Blažič, Tončka Gostič, Valentina Bizjak, Ema Bergoč. **Po Din 1.—:** Angela Valenčič, Iva Prislán, Slavica Rozman, Draga Kodrič, Rezi Krošelj, Ivana Košir, Kati Sorčič. — Nadaljevanje sledi prihodnjič.

Vsem cenj. darovalkam iskrena hvala!

V tisku je nova knjiga Ilke Vaštetove:

»Roman o Prešernu«

z ilustracijami priznanega umetnika E. Justina. Obseg ca 400 strani.

V romanu nastopa poet z vsem krogom svojih sorodnikov, prijateljev in znancev, svojih oboževank in svoje usodne mu ljubice. Pisateljisa ga je slikala takšnega, kakršen je bil: velik duh, a človek, ki premnogokrat omaguje v borbi s svojo toplo krvjo, pa se vendarle zopet in zopet vzpenja po trnjevi poti do pravega človečanstva.

Oprema knjige bo trojna:

a) bibliofilska izdaja, vezana v usnje, z numeriranimi izvodi in podpisom pisateljice, cena Din 160.—;

b) v platno vezana, cena Din 80.—;

c) v karton vezana, cena Din 64.—.

Plačuje se lahko tudi v obrokih. — Subskribcijska naročila z označbo knjižne opreme, ki jo želite, pošljite na naslov: Ilka Vaštetova, Ljubljana, Lavričeva ulica 6.

Listnica uprave

Ponavljamo svojo prošnjo cenj. naročnicam, naj vsakikrat, ko pošljejo naročnino, zapišejo na zadnji strani položnice za kateri čas, t. j. od kdaj do kdaj je naročnina namenjena. Velika večina naročnic napiše sicer opazko, toda tako: „1/2 letna“ ali „3/4 letna naročnina“. To vidimo tudi same po znesku. Za nas je važno, da vemo, za kateri čas naj velja plačilo, da kontroliramo na ta način, ali se naši zapiski strinjajo z zapiski naročnice, da vsako razliko takoj uredimo.

Letos smo prejeli precejšnje število novih prijav, kar nam priča, da naše naročnice pridno priporočajo naš list v svojem krogu. Za to se vsem najtopleje zahvaljujemo. Prosimo, da priporočajo list tudi tiste, ki tega doslej niso storile. Vse, kar veste dobrega o listu, povejte vsem, ki ga še ne poznajo. Kar pa se Vam zdi pri listu graje vrednega ali kar bi si želele drugače, sporočite nam naravnost. Bodite prepričane, da sprejmemo vsako stvarno kritiko brez zamere in da po možnosti rade vpoštevamo želje vseh.

Kolo jugosl. sester v Celju ima svoj počitniški dom v Bakarcu

Letos bo odprt od 14. maja naprej za odrasle in za šol. izlete

Dom je izhodišče lepih izletov po vsem severnem Primorju. Popolna dnevna oskrba, hrana in stanovanje, stane 15 Din. Delna preskrba; prenočišče 4 Din, zajuterk 2,5 Din, obed 7 Din, večerja 4 Din. Za izletnike nudi društvo primeren popust. — Celjski dom pa je namenjen predvsem za počitniške kolonije doraščajoči mladini. Letos se bodo vršile štiri kolonije, in sicer od 11. VI. do 1. VII., od 2. VII. do 22. VII., od 23. VII. do 12. VIII. in 13. VIII. Oskrbtnina za 21 dni znaša za otroke od 4. do 5. leta 400 Din, do 7. leta 500 Din, od 7. do 16. leta 600 Din. Všteta je tudi vožnja, kopališče in takse, lahka bolniška oskrba, en izlet s parnikom. Ob težki boleznih se posebni izdatki posebej zaračunajo. Za odrasle je polna oskrba 35 Din na dan, v skupnih spalnicah 28 Din. Toda v takem primeru morajo imeti, prav tako kakor otroci, lastno posteljino. — Prijave in informacije pri Kolu jugosl. sester v Celju.

Najlepše in najbolj udobno potujete s »Putnikom« Maribor

ki razpolaga z najmodernejšimi in najbolj elegantnimi avtokari v vsej Jugoslaviji

Obisk svetovne razstave v Parizu 1937

15dnevna potovanja aprila, maja, junija, julija in septembra. Štiri različne varijante; odhod preko italijanske in francoske riviere, gornje Italije in Švice; petdnevno bivanje v Parizu; povratek preko Švice, Nemčije in Avstrije (Grossglockner). — Vsa potovanja „Putnika“ Maribor so organizirana po izredno skrbno sestavljenih programih in kar najbolj racionalno. — Pavšalna cena za potovanje v Pariz samo Din 3.900. — Zahtevajte prospekte! — „Putnik“ Maribor prireja tudi celo vrsto drugih velezanimivih potovanj z najudobnejšimi avtokari v tu- in inozemstvo ter organizira cenena pavšalna potovanja in bivanja v najlepših krajih na našem Jadranu. Posebni prospekti. — „Putnik“ Maribor, Aleksandrova 35, tel. 21-22, 21-29; Celje, Aleksandrov trg 1, tel. 119; Ptuj, Mestna hranilnica, tel. 23 in njegove ekspoziture v Mariboru na glavnem kolodvoru, v Rogški Slatini, v Št. Ilju, v Gornji Radgoni in v Dravogradu.

»Rejec malih živali«

glasilo Zveze društev rejcev malih živali v Ljubljani (Korunova ulica 10), urednik šol. upr. Inkert. List je zelo važen za vse, ki redé doma perutnino, pičče in druge male domače živali. Izhaja mesečno in stane Din 30.— na leto, za inozemstvo Din 40.—

Opozarjamo na knjigo

Teško vzgojilivi otroci

ki jo je spisala ga Milica Stupan in je izšla v založbi „Žena in svet“ v Mariboru. Knjiga je zelo važna za vsako mater, za vsako vzgojiteljico. Stane v knjigarnah Din 30.—. Naše naročnice jo dobe v naši pisarni za Din 25.—, po pošti priporočeno Din 5.— več.

Gospodinje, ki potrebujete hišno pomočnico, obrnite se z zapužanjem na posredovalnico v Ljubljani, Wolfova ul. 10. Istotam prenočišče za ženske.